

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Historický vývoj donucovacích prostředků a jejich
současné využití v rámci činností Speciální pořádkové
jednotky Policie České republiky**

Autor práce: Tomáš Krajčovič, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Považuji za milou povinnost, poděkovat mému vedoucímu práce, panu Mgr. et Bc. Josefu Křihovi, za jeho odbornou pomoc, rady a připomínky při tvorbě této bakalářské práce.

ABSTRAKT

KRAJČOVIČ, T. *Historický vývoj donucovacích prostředků a jejich současné využití v rámci činností Speciální pořádkové jednotky Policie České republiky*: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2015, vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha.

Klíčová slova: veřejný pořádek, oprávnění, zákrok pod jednotným velením, donucovací prostředek.

Bakalářská práce teoretickým způsobem osvětluje historický vývoj donucovacích prostředků, jejich použití policisty a dále služební přípravu, která je důležitá pro správnou aplikaci donucovacích prostředků při zákroku a při bezpečnostních opatřeních. V této práci budou představeny pořádkové jednotky Policie České republiky, které jsou určeny k prvotní obnově hromadného narušení veřejného pořádku. Práce vysvětluje a objasňuje základní pojmosloví a východiska zkoumané problematiky. Demonstruje problematiku jednotlivých metod, taktické postupy, právní legitimitu a specifčnost zákroků pod jednotným velením. V teoretické části bude formou historické retrospektivy osvětlena geneze bezpečnostních složek na území Československa z dob prvorepublikových, až po současnost, tedy Českou republiku. Dále je zde uvedený historický vývoj donucovacích prostředků od dob četnictva, až po současnou moderní Policii ČR. Použití donucovacích prostředků je zaměřeno na činnosti speciální pořádkové jednotky. V praktické části je zhodnocení vývoje donucovacích prostředků a to konkrétně na dvou bezpečnostních opatřeních, kde se ukáže kvalitativní posun při zákrocích pořádkových jednotek.

ABSTRAKT

KRAJČOVIČ, T. *Historical Development of Coercive Instruments and Their Current Use in Activities of Special Public Order Troop of the Police of the Czech Republic*: Thesis. České Budějovice: College of European and Regional Studies, ops, 2015, Thesis: Mgr. et Bc. Josef Kříha.

Keywords: public policy, authorization procedure under unified command, coercive means.

Bachelor thesis theoretical way illuminates the historical development of law enforcement resources and their use of police officers and staff training, which is important for proper application of coercive measures during the operation and safety measures. In this work will be presented riot units of the Police of the Czech Republic, which are intended to restore the initial mass violations of public order. The work explains and clarifies the basic terminology and starting examined issues. Demonstrates the problems of individual methods, tactics, legal legitimacy and specific interventions under unified command. The theoretical part will be in the form of a historical retrospective illuminated genesis security forces in Czechoslovakia from pre-war times to the present day, ie the Czech Republic. Then there is the historical development of the means of coercion since the gendarmerie to contemporary modern police. Use of force is focused on the activities of special forces units. In the practical part of the evaluation of the development of coercive means and specifically on two safety measures, which will show a qualitative shift in procedures riot police.

Obsah

Úvod.....	6
1 Cíle a metodika bakalářské práce	7
2 Definice Základních pojmů	9
3 Historie bezpečnostních sborů na území Československa.....	12
3.1 První republika.....	12
3.2 Vývoj po roce 1945	15
3.3 Vývoj po roce 1989	20
3.4 Speciální pořádková jednotka	21
3.5 Krajská pořádková jednotka.....	24
4 Historie donucovacích prostředků.....	26
4.1 Donucovací prostředky za První republiky.....	26
4.2 Donucovací prostředky po roce 1945	29
4.3 Donucovací prostředky po roce 1989	29
4.4 Donucovací prostředky – osvětlení základního pojmosloví a východisek ...	31
5 Služební příprava	40
5.1 Legislativa služební přípravy	40
5.2 Služební příprava a její rozlišení.....	40
5.3 Druhy služební přípravy.....	40
5.4 Charakteristika jednotlivých skupin.....	41
5.5 Cíle služební přípravy	42
5.6 Podmínky realizace služební přípravy	44
5.7 Zhodnocení služební přípravy.....	45
6 Zvláštní část	48
6.1 Bezpečnostní opatření	48
6.2 Bezpečnostní opatření Litvínov – Janov dne 17. 11. 2008	48
6.3 Bezpečnostní opatření Krupka dne 9. dubna 2011.....	53
6.4 Zhodnocení bezpečnostních opatření	61
7. Závěr.....	62
Seznam použitých zdrojů	67
Seznam Příloh.....	70

Úvod

Použití donucovacích prostředků ze strany zakročujících příslušníků Policie České republiky (**dále jen „Policie ČR“**), je determinováno řadou objektivních a subjektivních okolností. Pokud se jedná o použití donucovacích prostředků v rámci zákroků pod jednotným velením, vždy konečné důsledky případného zranění nese každý, kdo konkrétně užil donucovací prostředek, pokud užil hrubé, nepřiměřené síly, nebo pokud užil donucovací prostředek v nesouladu s výcvikem, nebo školením pro daný donucovací prostředek. Pro každý donucovací prostředek, který je uveden v zákoně 273/2008 Sb. o Policii České republiky, ve znění pozdější předpisů (**dále jen „zákon o Policii ČR“**), je stanovené školení, kterým musí každý policista v přímém výkonu projít. Metodické pokyny ke školením vydává Policejní prezidium ČR v Praze. Pokud není policista pro některý donucovací prostředek proškolen, nebude mu služebním funkcionářem přidělen a nesmí jej použít. Výjimku v použití nepřiděleného donucovacího prostředku je použití za okolností vylučující protiprávnost, tedy nutná obrana a krajní nouze. Jedná se např. slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek, obušek a jiný úderný prostředek, vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky a další. Spíše se jedná o donucovací prostředky speciální povahy. Jednoznačné důvody použití donucovacích prostředků jsou uvedeny v právní normě a to zákon o Policii ČR. Dále je upravují interní akty řízení (**dále jen „IAŘ“**), kterými se řídí Policie ČR, jako např. Závazné pokyny policejního prezidenta, (**dále jen „ZPPP“**) a metodické pokyny Analyticko-právního oddělení ministerstva Vnitra (**dále jen „ALO“**). Použití donucovacích prostředků ze strany Policie ČR je v současné době aktuální téma a to vzhledem k četnosti proběhlých demonstrací, pochodů a sportovních utkání, které často doprovází hromadné narušení veřejného pořádku jak ze strany sympatizantů extrémní pravice, tak ze strany sympatizantů extrémní levice ale také ze strany pouhých přihlížejících, kteří se nechají strhnout tzv. „davovou psychózou“. Jako velká bezpečnostní opatření můžeme zmínit **Janov v roce 2008, Krupka v roce 2011, Varnsdorf v roce 2012, České budějovice v roce 2013 a Duchcov v roce 2013**. Všechny tyto akce směřovaly jako protest proti tzv. nepřizpůsobivým spoluobčanům.

1 Cíle a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zhodnotit historický vývoj donucovacích prostředků u Policie České republiky, jejich současné využití u pořádkových jednotek, jak u speciální pořádkové jednotky, tak u krajské pořádkové jednotky a dále porovnat současný vývoj donucovacích prostředků při dvou bezpečnostních opatřeních, která byla realizována v Ústeckém kraji v nedávné době. Při porovnání těchto dvou bezpečnostních opatřeních chce autor demonstrovat kvalitativní posun samotných zákroků Policií České republiky. Použití donucovacích prostředků policisty speciální pořádkové jednotky často bývají odlišná od použití donucovacích prostředků policisty hlídkových útvarů, případně obvodních či místních oddělení, protože často bývají použity při zákroku pod jednotným velením a v mnohem větším počtu zakročujících policistů. Toto je dáno jiným, náročnějším nasazením policistů speciální pořádkové jednotky, kdy mají odlišný náročnější výcvik než běžní policisté a je tedy kladen i větší nárok na fyzickou připravenost. Historicky se útvaru speciální pořádkové jednotky podobají jen oddíly četnictva a v pozdější době pohotovostní pluk Sboru národní bezpečnosti, proto bude vývoj směřován touto cestou. Donucovací prostředky se neustále zdokonalují a vyvíjejí, tak jako pachatelé trestných činů, případně přestupků. Proto musí docházet k vývoji samotných donucovacích prostředků i k jejich použití. Současně to nese náročnost se změnou taktiky při nasazování pořádkových jednotek.

Pro bakalářskou práci bude použit rozbor a analýza dokumentů, zákonů, knih a interních aktů Policie ČR, konkrétně zákon o Policii ČR, který prošel několika zásadními novelami, co se týče donucovacích prostředků a je pro Policii ČR výchozí zákonnou normou, dále bude použit komentář k zákonu o Policii ČR, odborná literatura *Dějiny policie a četnictva* pana Macka a Uhlíře¹ a dále vyhodnocení zákroku pod jednotným velením a některé další interní akty řízení, které upravují použití donucovacích prostředků. Účelem analýz v dané práci je stručně charakterizovat a rozebrat zmíněnou problematiku pro potřeby další práce s ní. Bude zde popsán vývoj donucovacích prostředků v dobách četnictva až po současnost. Budou popsány konkrétní donucovací prostředky užívané Policií ČR a komparace využití těchto prostředků u speciální pořádkové jednotky. Touto metodou budou nashromážděny informace a materiály, potřebné k prezentaci

¹ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I, II, III, IV*, 1. vyd. Praha: Police History.

uvedeného tématu. Jedná se zejména o data získaná ze zákonů, interních aktů a nařízeních a odborné literatury. Za pomoci komparace budou srovnány jednotlivá bezpečnostní opatření, která proběhla v rámci teritoriálního území České republiky a byl zde posun směrem ke zkvalitnění zákroků pod jednotným velením. Toto je základním vědeckým postupem, který nám umožňuje ucelený pohled na historický vývoj v dané zkoumané disciplíně. Analýza zákonů a dokumentů je základní zdroj čerpání informací. Ke studiu byla užita odborná literatura i vlastní zkušenosti autora.

2 Definice Základních pojmů

Donucovací prostředek – Použití donucovacích prostředků nebo zbraně je jedním z nejrazantnějších oprávnění policisty. Proto právě v tomto institutu výrazně vystupuje maxima čl. 2 odst. 3 Ústavy: „Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“ Oprávnění uvedená v této hlavě jsou ta, která činí z policie to, čím vždy bez ohledu na rozmanitost svých úkolů je, to jest ozbrojeným sborem, jehož úkolem je represe protiprávního jednání a ochrana zájmů osob za použití síly či hrozby jejího použití. Donucovací prostředky a zbraň jsou věcné (většinou technické) prostředky nebo fyzické úkony, jejichž účelem je přímo působit na tělesnou integritu fyzických osob nebo působit na psychiku (resp. na její rozhodovací, volní složku) hrozbou jejich použití za podmínek stanovených zákonem s cílem přimět osobu ke splnění její právní povinnosti. Jde o přímé donucení, jehož pojmovým znakem je použití fyzické síly (popř. hrozby jeho použití).²

V současné době je taxativní výčet užití donucovacích prostředků uveden v aplikaci ustanovení § 52 zákona o Policii ČR. Zde je uveden výčet jednotlivých donucovacích prostředků, které může policista ve službě použít při plnění svých úkolů. Vymezení donucovacích prostředků je nicméně natolik široké, že zahrnuje drtivou většinu dnes existujících prostředků.

Oprávnění - použití Donucovacích prostředků je jedním z oprávnění, které umožňují policistům zakročit proti narušitelům zákonných norem v České republice. Oprávnění (subjektivní právo, anglicky right) je právní možnost (přípustnost) osoby nějak se chovat. Neboť český výraz právo je mnohoznačný, rozlišuje se v právnické terminologii právo na objektivní a subjektivní. Subjektivní právo znamená právo, které někomu svědčí nebo může svědčit (např. právo na důchod, právo přednosti v jízdě apod.), kdežto objektivní právo je právo jako takové, tzn. právní řád, platné právo. Pro subjektivní právo někteří právní teoretici používají termínu oprávnění, avšak tento výraz někteří nepokládají za zcela synonymní a šťastně zvolený, neboť asociuje představu, že oprávnění bylo někým uděleno, kdežto subjektivní právo může být inherentní – vrozené (např. právo na život nebo právo na zabezpečení ve stáří). Někdy se též v právních textech setkáváme s pojmem subjektivní povinnost; protože však povinnost nemůže být

² VANGELI, B., *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 105.

nikdy objektivní v tom smyslu jako právo, je to hyperkorektní, nesprávný usus; pleonasmus. Vhodné je naopak spojovat povinnost s adjektivem právní, čímž se odliší právem vynutitelná povinnost od povinnosti obecné, např. morální. Oprávnění z pohledu Policie jako samotné, můžeme chápat jako způsob vymáhání práva udělené jí zákony, kterými se řídí. Oprávnění vyplývající policii ze zákona není pouze v zákoně o Policii ČR, ale také v trestním řádu. Dále můžeme zmínit přestupkový zákona a další právní normy. Z pohledu občana, můžeme vnímat Oprávnění jako nátlak policie na občana, popřípadě omezování občana v jeho právech. Mnoho občanů České republiky nezná platné a účinné zákony, kterými se policie, potažmo celá státní správa, řídí. Proto dochází ke spoustě neoprávněných stížností, podaných trestních oznámení a všeobecné debatě mezi občany o tom, jak se policie chová protiprávně. Ačkoli se jedná o základní, intuitivně chápaný pojem, nalézt formálně přesnou a vyčerpávající definici **Oprávnění** (subjektivního práva), je obtížné.³

Pojem veřejný pořádek (public order, ordre public) je právní pojem, který označuje souhrn pravidel nebo zásad chování na veřejnosti, určité zásady, na kterých celá společnost trvá. V českém vnitrostátním právu se pojem „veřejný pořádek“ objevoval do roku 2013 převážně jen ve veřejnoprávních předpisech. Např. ustanovení §§ 47 a 48 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (**dále jen „zákon o přestupcích“**) jsou obsaženy skutkové podstaty přestupků proti veřejnému pořádku. Jde kupříkladu o vzbuzení veřejného pohoršení, rušení nočního klidu, znečištění veřejného prostranství, urážky či vyhrožování jiným osobám apod. Vymezení veřejného pořádku ovšem nemusí vyplývat jen z právních předpisů, může být formulován i na základě mimoprávních, morálních a společenských norem, protože jejich dodržování je podle přesvědčení a zvyklostí převažující většiny lidí podmínkou klidného a spořádaného spoluzití lidí na určitém místě. Jakkoli je pojem veřejného pořádku spojen s veřejným prostorem, narušen může být i tak, že např. k rušení nočního klidu dojde pronikáním hlasité hudby ze sousedního bytu.⁴

Další vymezení veřejného pořádku uvádí, že se jedná o „*Označení souboru pravidel, která jsou obsažena v právních předpisech i normách neprávní povahy,*

³ PECINA, T. *Pojem oprávnění* [online]. Praha: Iuridictum Encyklopedie o právu, 2005, [cit 2015-01-29]. Dostupné z [www: <http://iuridictum.pecina.cz/w/Oprávnění>](http://iuridictum.pecina.cz/w/Oprávnění).

⁴ JEMELKA, L., *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 263- 264.

jejichž dodržování je podle mínění většiny obyvatel v dané době a místě podmínkou klidného a spořádaného soužití“.⁵ Veřejným pořádkem je také stav společnosti, který těmto normám odpovídá.

Policie České republiky zastává formu výkonnou, kdy se řídí platnými a účinnými zákony a obecně závaznými vyhláškami, které směřují k hlídání a ochraně veřejného pořádku.

Služební zákrok – *„jedná se o přímé vynucování plnění zákonné povinnosti. Jde o zásah směřující proti osobě nebo věci. Jeho smyslem je odvrátit nebezpečí, které bezprostředně ohrožuje právem chráněné zájmy. Vždy se musí opírat o konkrétní zákonné zmocnění.“⁶*

Zákrok pod jednotným velením - jedná se o zákroky, kterým zpravidla předchází sledování a monitorování protiprávního jednání skupiny osob, nebo jednotlivce. Zákrok pod jednotným velením je zpravidla systematicky sjednocený a nacvičený postup družstva, nebo více družstev, který řídí velitel zakročující jednotky a rozhoduje o použití donucovacích prostředků a zbraně.

Na místě o nasazení těchto prostředků může rozhodnout i nadřízený velitele zakročující jednotky, avšak tímto svým rozhodnutím přebírá velení do ukončení zákroku. O rozhodnutí velitele zakročující jednotky, nebo jeho nadřízeného v souvislosti s použitím donucovacích prostředků nebo zbraně musí být zadokumentováno záznamovou technikou se zvukem nebo v listinné podobě.⁷

⁵ MATES, P., WOKOUN, R., *et al.* Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy. Praha: Pros-ktrum. spol. s r. o., 2001, s. 200.

⁶ ZÁMEK, D., *Hromadné narušení veřejného pořádku z pohledu Policie ČR.* Plzeň, 2013, s. 40.

⁷ ŠKODA, J., VAVERA, F., ŠMERDA, R. *Zákon o Policii s komentářem.* Plzeň, 2013, s. 31.

3 Historie bezpečnostních sborů na území Československa

3.1 První republika

Vznik první republiky v říjnu 1918 znamenal i spoustu starostí s bezpečností nového státního útvaru. Hlavně v pohraničí, osídleném převážně německy mluvícím obyvatelstvem, byla bezpečností situace velmi špatná. Vzhledem k tomu byla převzata organizace policie a četnictva, stejně tak i soudy a většina zákonů, z doby mocnářství. Došlo pouze k drobným úpravám policejních a četnických uniforem. Zároveň s příjezdem legionářů z bojišť Evropy docházelo k částečné očiště, obměně četnického a policejního sboru. V této době byl dáván důraz na co nejkvalitnější lidský potenciál nového četnictva a policie. Byl kladen velký důraz na fyzické a morální předpoklady a také na nezávadný politický profil.

Nejdůležitější úkoly byly v oblasti vnitřní, a to hlavně udržení klidu a pořádku. Z místní působnosti bylo za celé území republiky, za udržení klidu a pořádku, odpovědné četnictvo. Pouze ve velkých, statutárních městech, to byla státní policie. V malých městech a obcích mohla z rozhodnutí místní samosprávy spolupůsobit při ochraně veřejného pořádku i místní, lokální policie. Četnictvo bylo vojensky složeným a organizovaným sborem, kterému velel generální velitel četnictva. Členěno bylo teritoriálně na zemská čtyři četnická velitelství, země Česká, země Moravsko-Slezská, země Slovenská a země Podkarpatsko-ruská. Sídelními místy těchto velitelství byla Praha, Brno, Bratislava a Užhorod. Dále organizační členění pokračovalo na četnická oddělení. Tato oddělení byla dále dělena na okresní četnické velitelství a nejnižším článkem byly jednotlivé četnické stanice ve městech a větších vesnicích.⁸

Členové sboru byli rozděleni na mužstvo a důstojníky. Mužstvo vykonávalo službu členěnou do dvou různých skupin. První byla četnická služba obyčejná, která zahrnovala úkoly, které patřily ke každodenním základním povinnostem každého člena mužstva. K těmto činnostem nepotřeboval četník žádné zvláštní pokyny. K těmto činnostem patřilo zejména svou přítomností v teritoriu mařit páchání nezákonných činů. Spáchané činy šetřit a pátrat po

⁸ MACEK, P., UHLÍŘ, L.; *Dějiny policie a četnictva II*. Praha: Police History 1999, s. 52.

pachatelích. Dále všechny přistižené osoby řádně vyšetřit a předat příslušným úřadům. Chránit zdraví a život všech občanů a jejich majetek a zakročit proti všem, kdo by je ohrožoval. Dohlížet na obecně prospěšná zařízení a hlásit jejich poškození nebo nedostatky příslušným úřadům. Všeobecný dohled nad veřejným pořádkem, zamezovat výtržnostem, zadržovat jejich původce. Dohlížet nad dodržováním předpisů a nařízení a vymáhat jejich dodržování. Pátrat po osobách hledaných, ztracených a osobách, které se vyhýbají odvodní povinnosti. Dohlížet na prostupnost cest a to jak silničních, železničních, tak říčních a v neposlední řadě zamezit jakémukoliv nezákonnému shluknutí nebo sročení. To potlačit a zakročit proti vůdcům těchto shromáždění.

Druhá byla služba zvláštní, konaná na vyzvání jiných orgánů např. finanční stráže, civilních státních nebo místních orgánů. Četník byl povinen se přesvědčit, zda orgán, který jej vyzval, je k tomuto oprávněn. V případě že ano, byla jeho povinnost vyzvání vyhovět a být plně nápomocen k výkonu požadovaného rozhodnutí. V případě, že orgán, který výzvu dal, nebyl k tomuto oprávněn, bylo vyzvání považováno za pouhé oznámení. Dalším aspektem zvláštní služby byly zákroky pod jednotným velením v takzvaném semknutém tvaru, pro který platily předpisy jako pro vojenskou asistenci. Tyto zákroky byly hlavně v případech hromadného narušení veřejného pořádku, při dělnických demonstracích. Po roce 1935 to byly zákroky spojené s ochranou celistvosti státní hranice při bojích s bojůvkami německy mluvících občanů republiky. Služba na vyžádání byla zpravidla konána na základě včas daného písemného požadavku. Samozřejmě, že byly přípustné i služby na vyžádání ihned, pokud toto nesneslo odkladu.⁹

Velitelem četnické stanice byl vrchní strážmistr, což byl ekvivalent vojenské hodnosti poručík. Důstojníci četnictva byli vyššími veliteli oddělení, učiteli v četnických školách. Odpovídali za kázeň, znalosti, výcvik a výkon služby podřízeného mužstva. V prvopočátcích byla četnická uniforma až na státní znak totožná se starou uniformou habsburskou. Proto jeden z prvořadých úkolů byla nová uniforma. Barva byla zvolena šedozeleň a hodnostní označení bylo

⁹ MACEK, P., UHLÍŘ, L.; *Dějiny policie a četnictva II*. Praha: Police History 1999, s. 76,109.

rukávové. Jako další výstrojní součást sloužila čepice se štítkem proti slunci označovaná jako „brigádýrka“ a na ní státní znak.¹⁰

Během existence první republiky bylo četnictvo několikrát **reorganizováno** a velmi **modernizováno**. Vznikaly speciální četnické oddíly, a to četnické pohraniční kontrolní stanice, eskortní stanice, stanice se služebními psy, pohotovostní oddíly, silniční kontrolní stanice, letecké četnické hlídky. Slavné a velmi výkonné četnické pátrací stanice. Byl vypracován a realizován ucelený systém vzdělávání, který byl specializovaně zaměřen na základní četnický výcvik, dále na vojenský výcvik a praktická cvičení, na výcvik velitelů stanic a na výcvik důstojníků. Do praxe byly implementovány soudobé vědecké poznatky v mnoha oborech, daktyloskopie, trasologie, fotografie. Byl plně využíván potenciál služebních psů, byly zaváděny další technické vymoženosti, automobil, motocykl, letadla. Všechna pracoviště byla propojena telefonní sítí.

Četnické pohotovostní oddíly (dále jen „ČPO“) vznikly 1. 9. 1933. Nástup Hitlera a jeho NSDAP (Národně socialistická německá dělnická strana) v sousedním Německu a dále aktivace německy mluvícího obyvatelstva, které čím dál aktivněji vystupovalo proti centrální, české vládě, si vznik těchto oddílů vynutilo. Bylo nutné mít k dispozici významnější sílu, která by nebyla teritoriálně vázána. Nejdříve se jednalo o 10 oddílů, které byly rozmístěny hlavně v Sudetech, dnešní severozápadní Čechy. Dislokace byla od Chebu po Trutnov a dále na severní Moravě. Do konce roku 1933 byly další oddíly umístěny opět na severní Moravě a dále na Slovensku. V roce 1937 i na Podkarpatské Rusi. Do konce roku 1938 bylo na území republiky rozmístěno celkem 30 těchto pohotovostních oddílů. V čele každého oddílu byl vrchní strážmistr a celkový stav byl kolem 35 mužů. Velká pozornost byla věnována složení těchto oddílů. Jednalo se vždy o mladší muže, průměrný věk byl kolem 25 let. Jejich fyzická zdatnost byla jedním s určujících kritérií. Oddíly byly vybaveny soudobou nejmodernější technikou. Všechny byly plně motorizovány. Ve výbavě nechyběly automobily, motocykly, autobusy. V pozdější době i obrněná vozidla vzor 26 a vzor 30. Také výzbroj byla přizpůsobena zhoršující se situaci, a proto byly do všech oddílů přiděleny lehké kulometry vzor. 26. Nespornou výhodou ČPO byla právě jejich mobilita a relativní nezávislost. Neustálými přesuny vhodně doplňovaly stavy četníků s teritoriální

¹⁰ MACEK, P., UHLÍŘ, L.; *Dějiny policie a četnictva II*. Praha: Police History 1999, s. 102.

odpovědností umístěnými na jednotlivých stanicích. Normální činností ČPO byly pravidelné objíždky nebo obchůzky teritoria, do kterého byly vysláni. Nezakročovaly samostatně, ale vždy ve spolupráci s místně příslušnou četnickou stanicí. Výjimkou byly případy nebezpečí z prodlení. V těchto případech příslušníci ČPO postupovali samostatně a zadržené nebo vypátrané osoby a věci předávali na příslušnou stanicí. Rovněž tak předávaly svá zjištění ze služby. Od roku 1937 byly ČPO součástí struktur stráže obrany státu (**dále jen „SOS“**). Postupně byly dislokované do sídel SOS a staly se taktickou zálohou místně příslušného velitele SOS. Vzhledem ke zhoršující se mezinárodní situaci a stále aktivnějšímu zájmu německých špionážních služeb o pohraniční stavební práce, byly u každého ČPO zřízeny zpravodajské oddíly v počtu do 10 četníků. Od března 1938 pokračovalo dozbrojování ČPO a to o automatické zbraně, konkrétně další lehké kulometry vzor 26.¹¹

3.2 Vývoj po roce 1945

Rok 1945 byl z pohledu bezpečnostních složek Československa **zlomovým**. Na základě ústavního dekretu č. 1/1945 vydaného prezidentem republiky o nové organizaci ministerstev a vlády bylo ustanoveno ministerstvo vnitra, jehož vedením byl pověřen komunista Václav Nosek. Posláním ministerstva bylo řízení národních výborů na všech úrovních a rovněž tak odpovědnost za vnitřní bezpečnost tak, jak vyplývalo ze schváleného Košického vládního programu ze dne 5. 4. 1945. Již 17. 4. 1945 byla vládou schválena směrnice výstavby nového bezpečnostního aparátu v zemi. Směrnice platila zvláště pro Čechy a Slovensko. V Čechách bylo snahou očistit stávající **policii** a **četnictvo** od kolaborantů a jiných nespolehlivých osob. Důvodem bylo zjištění, že tento sbor prozatím není čím nahradit. Existovaly sice i jiné bezpečnostní složky, a to „*Revoluční a Lidové gardy*“ a v závodech „*Závodní milice*“. Vzhledem ke své „lidovosti“ a v dost velké míře nekontrolovatelnosti a tudíž nespolehlivosti, nemohli četnictvo a polici nahradit. Není třeba porovnávat odbornou připravenost. Přesto právě z těchto milicí byli vybírání vhodní kandidáti a z nich doplňovány profesionální bezpečnostní sbory. Dalším nutným úkolem bylo vybudování

¹¹ MACEK, P., UHLÍŘ, L.; *Dějiny policie a četnictva II*. Praha: Police History 1999, s. 64.

pohotovostních oddílů pro zajištění území v pohraničí, které bylo osídleno převážně Němci.¹²

Na **Slovensku** byla situace **rozdílná**. Rozhodnutím Slovenské národní rady (**dále jen „SNR“**) č. 6/1945 byla rozpuštěna policie i četnictvo. Rozhodnutím SNR č. 7/1945 vznikl nový jednotný bezpečnostní **sbor Národní bezpečnosti** (**dále jen „NB“**). Základem tohoto nového sboru byli prověřeni příslušníci z řad policie, četnictva, finanční stráže a dále z různých ozbrojených milicí a partyzánských jednotek.¹³

V této době také vzniká **zásada dvojí podřízenosti** Sboru národní bezpečnosti (**dále jen „SNB“**). Národním výborům v otázkách výkonu bezpečnostní služby obecně a velitelskému sestavu v otázkách výcviku, konkrétních úkolů, kázně, správních činnostech. Důvodem byla budování SNB jako „aparátu orgánu lidu“ a sbor dostal novou pracovní a politickou náplň. Záměrně byla odstraněna nepolitičnost bezpečnostních struktur státu. Na podzim v říjnu 1945, byla vytvořena **jednotná struktura** SNB, která měla odstranit krajové odlišnosti. Zatímco ve všech organizačních složkách i na všech úrovních řízení SNB byli přijímáni prověřeni příslušníci prvorepublikových složek, k nově vzniklému pohotovostnímu útvaru Pohotovostní pluk 1 NB byli přijímáni noví uchazeči s již novým politickým smýšlením. **Pohotovostní pluk 1 NB** (**dále jen „PP1NB“**) byl vytvořen již v létě 1945. Velitelský sestav tvořili prověřeni důstojníci armády, v drtivé většině tvořené příslušníky východní Svobodovy armády. Mužstvo bylo z části z příslušníků bývalých ČPO a z větší části z příslušníků partyzánských oddílů a různých milic a gard. Výcvik byl velmi intenzivní a postupoval rychle kupředu. Důvodem byla silná motivace a také zkušenosti s používáním zbraní a se službou v podobných pohotovostních oddílech. Výstroj byla převzata od německé armády od „*Afrikakorpsu*“. Důvod byl jednoduchý, nové uniformy nebyly a starých a dobrých byly plné sklady. Po úpravě rukávových znaků, kdy se PP1NB lišil od ostatních útvarů SNB pouze speciální nášivkou a hodnostním označením, plně vyhovovaly svému určení. Výzbroj byla výhradně sovětské výroby. Ještě v červenci 1945 byl PP1NB nasazen v podstatě na stejné území jako ČPO, to znamená od Trutnova, přes Liberec, Ústí nad Labem, Chomutov, Karlovy Vary, Cheb až ke Klatovům.

¹² MACEK, P., UHLÍŘ, L.; *Dějiny policie a četnictva IV*. Praha: Police History 2011, s. 38.

¹³ MACEK, P., UHLÍŘ, L.; *Dějiny policie a četnictva IV*. Praha: Police History 2011, s. 115.

Přestože **hlavní náplň** útvaru byla uvedena v názvu, stala se jím ochrana státní hranice a dohled nad odsunem německých obyvatel z pohraničí. Později byly k ochraně státní hranice vyslány útvary pravidelné armády a finanční stráže. Vzhledem k propustnosti státní hranice byly v roce 1946 jednotky PP1NB reorganizovány a od 1. 6. 1946 vznikají z nich Pohraniční útvary SNB – 9600.¹⁴

Tento **specializovaný** pohotovostní útvar SNB plnil od léta do podzimu 1947 další speciální bezpečnostní úkol. Tím byla „*AKCE B*“. Bylo to nasazení části vybraných příslušníků PP1NB zformovaných do jednotky nazvané pluk „*Slovensko*“ do bojů s „*banderovskými tlupami*“. Dnešní terminologií lze tuto akci nazvat čistě protiteroristickou. Její charakter proto byl bezpečnostně vojenský a byla zde nutná spolupráce s jinými bezpečnostními složkami. Vznikem Pohraniční stráže zaniká tento specializovaný pohotovostní útvar nově vzniklého bezpečnostního sboru.

Druhým specializovaným pohotovostním útvarem, který vznikl po delších přípravách rozkazem MV ČSR č. 37 ze dne 28. května 1970 s účinností od 1. června 1970 a o jeho podřízenosti hlavnímu veliteli VB ČSR, je Pohotovostní útvar Veřejné bezpečnosti (**dále jen „PÚVB“**), který byl později přejmenován na Pohotovostní pluk Veřejné bezpečnosti (**dále jen „PPVB“**). Tento útvar byl dislokován v Praze, v městské části Hrdlořezy. Důvodem vzniku byla politická situace po „internacionální“ pomoci zemí Varšavské smlouvy pod velením Sovětského státu. Důvodem byla vnitropolitická situace v Československé socialistické republice všeobecně nazývaná „*Pražské jaro*“. Takto specializovaná již od prvopočátku sloužila k zásahům proti shromáždění občanů, nespokojených s politickým vývojem¹⁵. Při jeho zřizování se uvažovalo o dvou možných variantách. První varianta byla zřídit PÚVB ze zvlášť vybraných příslušníků SNB z povolání navýšením tabulkového stavu SNB o 1500 míst. Druhou variantu byl návrh na stejný počet příslušníků, ale z řad vojáků základní služby Československé lidové armády (**dále jen „ČSLA“**). Konečnou variantou byla kombinace obou variant.

¹⁴ MACEK, P., UHLÍŘ, L.; *Dějiny policie a četnictva IV*. Praha: Police History 2011, s. 39.

¹⁵ MUZIKANTOVÁ, M., *Sborník Archivu Ministerstva vnitra 2/2004*. [online]. Praha: Archiv bezpečnostních složek, 2004 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.abscr.cz/data/pdf/sbornik/sbornik2-2004/pohotovostni_pluk.pdf>.

PÚVB se stal **nástupní** školou SNB a jeho příslušníci byli nově nastupující příslušníci (frekventanti) SNB. Tito frekventanti absolvovali náhradní vojenskou službu v trvání 5 měsíců u vojenského útvaru vojsk ministerstva vnitra a po absolvování plynule nastoupili do nástupní školy. Vzhledem k tomu, že tato škola byla v délce 18 měsíců, jednalo se o ucelený vojensko-bezpečnostní výcvik v délce trvání 2 let. V této době frekventanti absolvovali výcvik, který byl kombinací pokračujícího vojenského a nově policejního výcviku. Další náplň byla studium specializovaných bezpečnostních a právních předmětů. Cílem bylo, aby po ukončení 18 měsíční služby u PÚVB byl frekventant plně připraven na službu na obvodních odděleních veřejné bezpečnosti (**dále jen „VB“**). Dále byl plně vycvičen k zákrokům pod jednotným velením při nejrůznějších akcích sportovních, kulturně společenských i protispolečenských. Je nutné podotknout, že frekventant PÚVB byl i neustále politicky vzděláván v duchu socialistické morálky. Tento útvar měl celorepublikovou působnost. Tím je myšleno působnost v hranicích České socialistické republiky. Z toho vyplývá, že na Slovensku byl vytvořen stejný útvar, Pohotovostný útvar Zboru národnej bezpečnosti (dále PÚZNB)¹⁶.

Speciální výcvik frekventantů na zákroky pod jednotným velením byl zaměřen na tři základní oblasti. **První** oblastí byly zákroky proti protispolečenským vystoupením občanů republiky. Výcvik byl zaměřen na pořádkový výcvik jednotlivce, dále na družstva, roty, prapory a byl zakončen několika denním výcvikem celého pluku. Z tohoto jasně vyplývá, že organizace PÚVB odpovídala vojenské jednotce. Po ukončení tohoto výcviku byl příslušník obeznámen se všemi typy zákroků v menších jednotkách, které velikostí odpovídaly jak jednotkám okresních správ SNB, tak i zákrokům velkých jednotek odpovídajícím jednotkám jednotlivých krajských správ SNB. Výhodou tohoto systému výcviku bylo, že nově nastoupivší příslušníci SNB měli ukončené vzdělání a výcvik. Proto na správách byli zařazováni plně vycvičení příslušníci.

Dále do této oblasti spadal výcvik pátrání po hledaných osobách s částečným zaměřením na protiteroristický výcvik. K tomu byla přidělena speciální technika, a to vozidla pro převoz jednotek, vodní děla a eskortní vozidla. Výstroj

¹⁶ MUZIKANTOVÁ, M., *Sborník Archivu Ministerstva vnitra 2/2004*. [online]. Praha: Archiv bezpečnostních složek, 2004 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.abscr.cz/data/pdf/sbornik/sbornik2-2004/pohotovostni_pluk.pdf>.

jednotlivce sestávala z běžného stejnokroje příslušníka SNB přizpůsobeného roční době, doplněného o boty vzor 60 (kanady v hnědém provedení). K ochranným pomůckám patřila bílá protiúderová přilba s ochranným obličejovým štítem, běžné kožené rukavice, motocyklové brýle a protiúderový štít. Jiné protiúderové ochranné prostředky příslušník SNB neměl. Výzbroj jednotlivce byla služební pistole ČZ vzor 50. V roce 1982 ČZ vzor 70 ráže 7,65 mm, jeden náhradní zásobník s náboji. Dále krátký černý obušek na závěsníku a dlouhý bílý obušek zvaný „federál“. Ke speciální výzbroji patřily slzné granáty a ruční slzotvorný prostředek KASR. K další výbavě patřila ruční svítilna a psací potřeby. Z dnešního pohledu byla výzbroj odpovídající a dostačující. Naproti tomu výstroj, hlavně protiúderová, byla naprosto nedostačující. Rovněž tak nebyla přidělena žádná ochrana proti slzotvorným prostředkům.

Druhou oblastí bylo zaměření na činnost v době války. Vzhledem k tomu, že u armády v této době neexistovala složka vojenské policie, měl tento útvar působit v týlu armády a plnit tyto úkoly. Pro tuto činnost byl PÚVB vyzbrojen jak dlouhými zbraněmi jednotlivce, útočnými puškami, tak i automatickými zbraněmi. Dále to byla obrněná technika a to jak obrněné transportéry OT 64, tak i obrněná pásová vozidla PVP-2. V případě potřeby by síla PÚVB odpovídala běžné motostřelecké jednotce pravidelné armády. Tomu byl přizpůsoben i výcvik jednotlivce, který pokračoval v jednotkách. Příslušníci se zdokonalovali jak po stránce střelecké přípravy a taktiky nasazení v různých situacích. Vzhledem k výzbroji odpovídala i výstroj. Každý příslušník PÚVB byl vybaven polním stejnokrojem vzor 60 (vzor jehličí) se zimními doplňky a polními botami vzor 60 černé barvy.¹⁷

Třetí oblastí výcviku frekventantů PÚVB byla příprava na akce vyžadující spolupráci s jinými složkami, požárníky, záchrannou službou, červeným křížem a civilní obranou. Patřily sem akce pátrání po pohřešovaných osobách, průmyslových haváriích (akce SPOLANA), havárie hromadných dopravních prostředků (výcvik nehody autobusů, vlaků). Samostatnou specializovanou akcí, na kterou byli frekventanti připravováni, byla letecká havárie (akce LETIŠTĚ).

¹⁷ MUZIKANTOVÁ, M., *Sborník Archivu Ministerstva vnitra 2/2004*. [online]. Praha: Archiv bezpečnostních složek, 2004 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.abscr.cz/data/pdf/sbornik/sbornik2-2004/pohotovostni_pluk.pdf>.

Usnesením vlády Československé socialistické republiky č. 128 ze dne 26. února 1990 byly zrušeny PÚVB jak v Čechách, tak na Slovensku. Místo těchto útvarů byly zřízeny nástupní školy SNB. Technika, které byla původně přidělena PÚVB byla částečně vrácena armádě a částečně převedena do požárních jednotek¹⁸.

3.3 Vývoj po roce 1989

Rozsáhlé politické změny po roce 1989 se samozřejmě musely odrazit i v bezpečnostních složkách. Podruhé od roku 1918 došlo k zániku Československa a vznikly dva samostatné státy, Česká a Slovenská republika.

Sbor národní bezpečnosti se přeměnil na **Policii ČR**. Změny to byly radikální. **Kriminalita** neuvěřitelným způsobem vzrostla po amnestii prezidenta Václava Havla. Obecné povědomí o vlastní odpovědnosti, právním povědomí, bylo také minimální.

Proto se jedním z **prvotních** úkolů apolitické PČR v demokratickém státě stalo **obecné zajištění** klidu a veřejného pořádku. Tento moderní ozbrojený bezpečnostní sbor plnil úkoly v oblasti společenských vztahů v rozsahu vymezenými ústavními a obecnými zákony a závaznými právními předpisy. V užším pojetí se jedná o úkoly, které plní jednotlivé složky PČR samostatně nebo v součinnosti. V širším pojetí jde o plnění úkolů v součinnosti s dalšími subjekty, které jsou z určitého zákona garantem plnění úkolů v té dané oblasti. K plnění specifických úkolů, které vyžadují speciální výcvik a vybavení, zřídila PČR pořádkové jednotky. Mezi základní úkoly pořádkových jednotek patří zejména zákroky pod jednotným velením k ochraně bezpečnosti osob a majetku. Dále spolupůsobí při zajišťování veřejného pořádku a přijímá opatření k jeho obnově. Plní další úkoly v případech mimořádných událostí, živelných pohrom, průmyslových havárií, které svým charakterem a rozsahem vyžadují nasazení většího množství speciálně vycvičených a vybavených policistů. V současné době jsou pořádkové jednotky rozdělené do dvou skupin a to na speciální pořádkové jednotky a krajské pořádkové jednotky.

¹⁸ MUZIKANTOVÁ, M., *Sborník Archivu Ministerstva vnitra 2/2004*. [online]. Praha: Archiv bezpečnostních složek, 2004 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.abscr.cz/data/pdf/sbornik/sbornik2-2004/pohotovostni_pluk.pdf>.

3.4 Speciální pořádková jednotka

První skupinou jsou **speciální pořádkové jednotky PČR (dále jen „SPJ“)**. Tyto pořádkové jednotky vznikly ze stálých pořádkových jednotek PČR. V současné době jsou v rámci republiky tyto jednotky čtyři. Nejstarší jednotkou vzniklou v roce 1995 je SPJ krajského ředitelství hlavního města Prahy, dále je to SPJ Jihomoravského krajského ředitelství se sídlem v Brně, dále vzniklo k 1. 1. 2010 SPJ při krajském ředitelství PČR Moravskoslezského kraje se sídlem ve Frýdku - Místku. Jako poslední jednotka vznikla po vleklých problémech ve Šluknovském výběžku SPJ Ústeckého kraje a to dnem 1.5.2012. Všechny jednotky jsou postaveny na stejném, vojenském základě. Dělí se na 4 oddělení, která se dále dělí na zásahové týmy určené prioritně k zásahům a dále na různé podpůrné týmy, oddělení výcviku, dokumentace, logistického zajištění. Výcvik u těchto SPJ probíhá jednotně a to nejen díky IAŘ, ale hlavně výměnným stážím a pobytům instruktorů jednotlivých SPJ. Díky tomu je úroveň SPJ v celé republice na velmi vysoké úrovni. Pražská SPJ je i v rámci obdobných evropských jednotek hodnocena jako elitní útvar. Z tohoto důvodu je zajištěn výběr policistů s vysokou motivační službu v těchto jednotkách.

Vývoj zaznamenal samotný výcvik SPJ, od statického postavení velkých jednotek, který byl praktikován kolem roku 2000. Nejvíce byl demonstrován při zajišťování společného zasedání Mezinárodního měnového fondu a světové banky v Praze v září roku 2000, k dnešnímu dynamickému pojetí nasazování malých mobilních speciálně vycvičených a vybavených týmů. Výcvik příslušníků SPJ je zaměřen do **tří** základních problematik.

Prvním okruhem je výcvik zaměřený na zákroky pod jednotným velením. Začíná výcvikem jednotlivce, dále družstva, operační skupiny a posléze secvícením celé jednotky. Výcvik je určen „*Cvičebním řádem speciální pořádkové jednotky*“ s cílem osvojení stanovené povelové techniky a dovedností nutné pro činnost pořádkové jednotky. Od ukončení základní vojenské služby bylo nutné do výcvikového řádu zařadit k pořádkovému výcviku i výcvik pořadový. Je nutné, aby policisté uměli reagovat na vojenské povely, které jsou nezbytně nutné ke zdárnému zvládnutí pořádkových povelových technik. K zákrokům pod jednotným velením jsou policisté v současné době vybaveni moderními ochrannými protiúderovými komplety, které spolu s protiúderovou přilbou s ochranným obličejovým štítem a protiúderovými rukavicemi poskytují účinnou ochranu.

Dalším stupněm ochrany jednotlivce je ochrana proti ohni. Policisté mají k dispozici nomexové kukly, nomexové kombinézy a goretexové zásahové boty. K většímu komfortu slouží funkční spodní prádlo, které udržuje tělo v teple a suchu. Dalším ochranným prostředkem je protiplýnová maska se širokospektrálním filtrem. K ochraně družstva při zákroku slouží ochranný štít. K nošení další přidělené výstroje slouží taktická vesta. Výzbroj a výstroj policisty pořádkové jednotky dále tvoří donucovací prostředky. Mezi ně řadíme obušek, tonfu a teleskopický obušek. Dále pouta, útočný nůž a osobní hasicí prostředek. Dle nutnosti je policista vybaven slznými granáty a zásahovými výbuškami. Při ztížených podmínkách jsou to detektory kovů, kontrolní zrcadla, osobní svítilny. K přenosu povelů a informací slouží radiostanice MATRA s náhlavní soupravou. K rychlému a efektivnímu přesunu jsou k dispozici speciálně upravené mikrobuses. V přední části jsou kryta kovovým ochranným rámem s výpletem a ochrannými fóliemi na sklo. Dále jsou využívána další speciální vozidla, eskortní, vodní stříkač, k přepravě objemného materiálu, mobilní dokumentační pracoviště, mobilní štábní centrum, obrněné kolové vozidlo.

Policisté speciálního zaměření, dokumentaristé, hasiči a zdravotníci, jsou vybaveni další speciální výbavou. Úkolem dokumentaristy je pořizování záznamu z vlastního zákroku. Ten slouží k několika účelům. Prvotní je zadokumentování a prokázání protiprávního jednání osob, proti kterým je zákrok veden a prokázání oprávněnosti zákroku při jeho vyhodnocování. Dále slouží k výcvikovým potřebám. V neposlední řadě může sloužit i jako propagační, osvětový materiál. K těmto úkolům je policista vybaven minikamerou s přídatným světlem a mikrofonem se stativem. V současné době jde trend v těchto technologiích velmi dopředu, kamery jsou velmi malé, mají výkonný zoom – přiblížení, malé velkokapacitní bateriové zdroje a v neposlední řadě výkonné mikrofony. Postupně se přechází na digitální kamery, protože umožňují mnohem delší dobu záznamu ve velmi vysoké kvalitě.

Úkolem hasiče je pouze ochrana zakročujících policistů a nezúčastněných osob, proti kterým jsou použity zápalné prostředky. Nejde tedy o hašení zapálených věcí. Vybaven je ručním hasicím přístrojem, dvoucestnou pumpou a dále několika hasicími spreji. Další výbavou hasiče je vyprošťovací technika sestávající z víceúčelové hasičské sekyry, velkých štípacích kleští, páčidla. Tuto techniku má hasič ve speciálním balení na zádech.

Hlavním úkolem zdravotníka je poskytnout nezbytnou první pomoc zraněným policistům, dále nezúčastněným osobám a také demonstrantům, proti kterým bylo zakročeno. K tomuto je vybaven velkou lékárníčkou nesenou v batohu na zádech. Vzhledem k jeho velikosti a hmotnosti a také k tomu, že při zákrocích není vždy potřeba všech pomůcek, je přidělena i menší lékárníčka, kterou má policista ve stehenním pouzdru. Důvodem vzniku těchto specializací je, nutnost poskytnou potřebnou součinnost okamžitě na místě probíhajícího zákroku. Bohužel vzhledem k možnostem příslušníků HZS a ZZS jsou tyto specializace u pořádkových jednotek nezbytné. Jako nový model se osvědčuje spolupráce z ZZS, kdy policisté jezdí v záchranářských vozech a učí se aplikovat získané dovednosti pod odborným dozorem lékaře, nebo školeného zdravotníka.

Druhým okruhem je výcvik zaměřený na zákroky proti pachatelům a hledaným osobám. Vzhledem k tomu, že v dnešní době jsou to zákroky proti ozbrojeným osobám, byl k tomu přizpůsoben výcvik. Policisté pořádkových jednotek absolvují výcvik, který se přibližuje výcviku zásahových jednotek. Tomu je samozřejmě přizpůsobena výzbroj. Osobní zbraní každého policisty je pistole CZ 75 D COMPACT ve stehenním pouzdře. Dále škála různých dlouhých zbraní. Samopal HECKLER – KOCH HK MP5 A5, dále vojenská útočná puška HECKLER – KOCH HK G36C, brokovnice FABARM, vrhač granátů HECKLER – KOCH HK69 A1. Všechny zbraně jsou doplněny různou doplňkovou výbavou umožňující nasazení v nejrůznějších podmínkách. V poslední době jsou to i neletální zbraně reprezentované různými druhy taserů nebo neletální municí do vrhačů granátů HK69 A1. Samozřejmostí je speciální balistická ochrana sestávající z různých druhů balistických vest, tělová a velká těžká vesta s límcem a chráničem třísel, balistická přilba s ochranným obličejovým štítem, balistické štíty a střelecké brýle.

Třetím okruhem, který nabývá neustále na větší důležitosti, jsou úkoly spojené s činností IZS. Pátrací akce po pohřešovaných osobách, přírodní katastrofy, velké průmyslové havárie, hromadné dopravní nehody apod. K těmto činnostem jsou zpracovány typové činnosti. Samozřejmostí je výcvik policistů k zvládnutí těchto situací a spolupráci s dalšími subjekty IZS. Ke zdárnému plnění těchto úkolů jsou pořádkové jednotky vybavené speciální technikou. Motokrosová motorky a terénní čtyřkolky ke snadnějšímu a rychlejšímu propátrání daného území. K tomu slouží i sněžné skútry. Dále jsou to technická vozidla

s vyprošťovací a osvětlovací technikou. Ke snadnější orientaci v terénu slouží ruční GPS navigace, dalekohledy pro noční vidění, ruční termovize.

Další vývoj byl zaznamenán na poli rozmanitosti nasazování SPJ. Již nejsou vnímány pouze jako nějaká rozháněcí komanda, ale jako plnohodnotný člen IZS, to je dáno jejich úplnou profesionalizací.

3.5 Krajská pořádková jednotka

Druhou skupinou jsou **krajské pořádkové jednotky** (dále KPJ), které jsou zřízeny rozkazem jednotlivých ředitelů krajských ředitelství PČR. Tyto jednotky mají různý stav, který odpovídá bezpečnostní situaci, početnímu stavu a četnosti nasazení v jednotlivých krajích. Příslušníky těchto jednotek jsou zpravidla policisté zařazení na oddělení hlídkové služby (**dále jen „OHS“**) a obvodním oddělení policie (**dále jen „OOP“**). Tito policisté do těchto jednotek nastupují dobrovolně a jejich motivace sloužit v těchto jednotkách je stejná, jako u policistů SPJ. Je to dáno výlučností postavení těchto jednotek a jejich nasazováním do nejrůznějších krizových situací.

Jejich výstroj a výzbroj je podobná, jako u speciálních pořádkových jednotek. Rozdíl je v dopravní technice a kolektivním vyzbrojení, kdy KPJ nemají samopaly, brokovnice a další speciální materiál jako motorové pily, rozbrušovače a další. Nedisponují bohužel ani žádnými speciálními vozidly. Výcvik těchto jednotek se řídí plánem výcviku, který je uveden v pravidelných ročních rozkazech. Rovněž KPJ mají obdobnou organizaci jako SPJ. Každá jednotka sestává z operačních (zásahových) skupin. Dále eskortních, dokumentačních a logistických skupin.

V **dnešní** době jsou již policejní specializované týmy patřičně vycvičené a vybavené. Dlouhodobě se na jejich výcviku podílejí lékaři ze stanic ZS v krajích, dále spolupráce s červeným křížem, vodní záchrannou službou, horskou službou, HZS v krajích. Organizují se společné výcviky, kdy dochází k prohlubování odbornosti policistů. Díky tomu se daří „lámat ledy“ a vysvětlovat určité nedorozumění. V rámci Ústeckého kraje do tohoto výrazně vstoupil krajský úřad. Nejenom koordinováním společných výcviků, ale také díky finančním dotacím a nákupem potřebného vybavení. PČR zajišťuje doposud KPJ policejní vybavení (protiúderové komplety, balistická a taktická výzbroj a výstroj). Díky dotacím od

krajského úřadu má policie možnost nakupovat materiál nepolicejní, ale pro činnosti KPJ v rámci IZS velmi důležitý (elektrocentrály, nářadí, nafukovací čluny, záchranné vesty, výstroj pro práci ve výškách, zajištění výcviku na používání těchto materiálů). Jako u SPJ i KPJ musely čelit „zavedenému“ chápání role. Bohužel vzhledem k postavení těchto jednotek jako **pouze svolávacích**, dochází k tomu, že pro ZZS a HZS chybí v kraji konkrétní partner k jednání, výcviku a nasazení, pokud zde není zřízena SPJ.¹⁹

¹⁹ MACEK, P., ZÁMEK, D., *Policie a hromadná narušení veřejného pořádku*, Praha: PA 2007, s. 22.

4 Historie donucovacích prostředků

4.1 Donucovací prostředky za První republiky

Na území Československa bylo od vzniku první republiky v roce 1918 mnoho ozbrojených sborů, ale nejvíce se dnešnímu útvaru speciální pořádkové jednotky podobaly četnické pohotovostní oddíly, které spadaly pod četnictvo. Navíc četnictvo začalo mezi prvními fungovat jako bezpečnostní složka nového Československého státu. Zákon o četnictvu dostal ucelené podoby až v roce 1920, kdy byl vydán zákon o Četnictvu č. 299/1920 ze dne 14. dubna 1920. Do této doby se četnictvo řídilo rakouským systémem. V zákoně o četnictvu se v této prvorepublikové době hovoří pouze o okolnostech, za kterých lze použít zbraň a o donucovacích prostředcích se nepíše v zákoně, tak jak to známe dnes. Donucovací prostředky však četnictvo používalo, stejně tak jako zbraně.

Výzbroj čs. četnictva byla v počátečních fázích totožná s výzbrojí četnictva bývalé monarchie, později docházelo k některým změnám. Od konce 20. let byl výzbrojní systém totožný s oním před rokem 1918, přirozeně ovšem s modernizacemi. Z chladných zbraní byly ve výzbroji bodáky a šavle. Bodáky byly původně k tehdy používaným puškám systému Mannlicher, od poloviny 30. let pak k nově zaváděným puškám Mauser. Šavle byly v prosinci 1918 odstraněny a nadále zůstaly jako poboční zbraně pouze bodáky.²⁰

Četnictvo bylo samozřejmě vyzbrojeno i palnými zbraněmi, a to konkrétně pistole vz. 13, která byla používána do vypotřebování zásob ze skladů, následně se používala pistole vz. 22 a pistole vz. 24. Ze speciálních zbraní můžeme vzpomenout na osvětlovací pistolí vz. 30, kterou užívali i čeští letci. Mezi další zbraně, kterými bylo vyzbrojeno četnictvo, byly pušky rakouské zbrojovky zn. Mannlicherova systému vz. 90 a vz. 95, na které se používali již zmíněné bodáky.²¹

Další součástí služební výzbroje byl obušek, zavedený v roce 1926 pro příslušníky četnictva kromě důstojníků. Pro vrchní strážmistry se používali zpravidla obušky slabší, pro ostatní četníky silnější. Obušky byly nošeny do služby jen tehdy, byli-li příslušníci četnictva zařazení v semknutých oddílech – při

²⁰ MACEK, P., UHLÍŘ, L.; *Dějiny policie a četnictva II*. Praha: Police History 1999, s. 104.

²¹ MACEK, P., UHLÍŘ, L.; *Dějiny policie a četnictva II*. Praha: Police History 1999, s. 105.

výtržnostech, shluknutích atd. Obušky přidělené na jednotlivé stanice zůstávaly v úschově u velitele stanice. Nošení obušků do obvyčejné obchůzkové služby nebylo dovoleno, což bylo nutné dodržovat, i když hlídka již předem věděla, že se střetne s demonstranty.²²

Pravidla pro použití zbraně

Užití zbraně bylo zařazeno mezi nejkrajnější donucovací prostředky. O použití zbraně pojednávalo ustanovení § 13 zák. č. 299/1920Sb., o četnictvu (**dále jen „zákon o četnictvu“**), který stanovil, že: „Četník službu konající, má zákonem stanovená práva stráže civilní i vojenské, ale smí, šetře předepsané opatrnosti užití zbraně jen v těchto případech:

1. v případě nutné obrany, aby odvrátil násilný útok, jenž na něho byl učiněn, nebo jímž se život jiné osoby ohrožuje,
2. nelze-li jinak překonati odpor, směřující k zmaření jeho služebního výkonu,
3. aby zamezil útěk nebezpečného zločince, jehož nemůže jiným způsobem zadržeti“.²³

Citovaný zákon byl novelizován zák. č. 28/1928 Sb., o četnictvu, kde byl nově doplněn bod 1 o větu: „jestliže nebezpečný zločinec, proti kterému četník zakročuje, na vyzvání četníkov se nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt“.²⁴

Nový zákon 28/1928 Sb. O četnictvu přinášel také změnu pro použití zbraně, kde se rozlišovalo použití:

- a) četnickou hlídkou, rozuměj četník konající hlídku,
- b) semknutým četnickým oddílem, zakročujícím pod jednotným vedením a velením při shluknutí a srocení lidu.

Semknutý četnický oddíl směl použít zbraně jen v nutné obraně nebo ve stavu nouze, ale pouze, když se jednalo o:

1. Semknutý četnický oddíl

²² MACEK, P., UHLÍŘ, L.; *Dějiny policie a četnictva II*. Praha: Police History 1999, s. 105.

²³ MACEK, P., UHLÍŘ, L.; *Dějiny policie a četnictva II*. Praha: Police History 1999, s. 108.

²⁴ MACEK, P., UHLÍŘ, L.; *Dějiny policie a četnictva II*. Praha: Police History 1999, s. 108.

2. zakročující pod jednotným vedením a velením
3. při shluknutí a sročení lidu

Obušků bylo užíváno při zakročování proti davu, a to:

- a) při zakročování v semknutých tvarech prvním řadem, přičemž druhý řad postupoval ve vhodné vzdálenosti s karabinou tzv. „na bodák“,
- b) při zakročování v rojnici, následoval-li semknutý jako její záloha.

Pro četníka služební instrukce předpisovala nejdříve užití mírnějších prostředků, jimiž byly:

1. napomenutí hlasem rozkazovacím
2. zatčení
3. přiložení svěracích řetízků
4. pronásledování prchajícího honěním, popřípadě použití služebního psa
5. vyzváním osob nahodile přítomných k pomoci.

Nebylo-li těmito prostředky dosaženo účinku, směla být použita méně nebezpečná zbraň. Tímto bylo myšleno užití obušku, šavle nebo vztyčeného bodáku. Obušek byl považován za méně nebezpečnou zbraň, ale i pro jeho použití platilo ustanovení § 13 zákona o četnictvu a dále ustanovení § 65 služební instrukce pro četnictvo. Při používání obušku bylo nařízeno vystříhat se ran do obličeje. Veškerých služebních zbraní mělo být použito tak, aby byl odpor okamžitě zlomen a protivník se stal již po prvním použití zbraně neschopným boje.²⁵

Poprvé se zde setkáváme s taxativním výčtem použití zbraně a hlavně první zmínky o použití donucovacích prostředků, i když byly v zákoně pojmenovány jako **méně nebezpečná zbraň**.

²⁵ MACEK, P., UHLÍŘ, L.; *Dějiny policie a četnictva II*. Praha: Police History 1999, s. 109.

4.2 Donucovací prostředky po roce 1945

V poválečné době se stále nic nemění, stále zůstává stejný předpis a v zákoně se hovoří pouze o použití zbraně. Změna přichází až v roce 1965, kdy se nově přidává další důvod pro použití zbraně.

Zlomovým je v tomto ohledu pro použití donucovacích prostředků až rok 1974, konkrétně 24. dubna, kdy vešel v účinnost nový zákon č. 40/1974 Sb., o Sboru národní bezpečnosti. Zde se v ustanovení § 32 poprvé uvádí použití **mírnějších prostředků**. Nově se tedy specifikuje použití hmatů a chvatů sebeobrany, slzotvorného prostředku, služebního psa, proudu vody, vytlačování vozidly, úderu zbraní, výstrahy a varovného výstřelu do vzduchu. V návaznosti na jejich použití zákon stanovil povinnost, je-li to s ohledem na okolnosti případu možné, užít před jejich použitím domluvy, napomenutí a výzvy. Příslušníci SNB byli oprávněni použít mírnějších prostředků dle ustanovení § 32 v zájmu ochrany veřejného pořádku, zejména k odvrácení útoku na sebe nebo na jinou osobu, při služebních zákrocích proti výtržníkům a jiným nebezpečným osobám nebo k překonání odporu, který směřoval ke zmaření služebního zákroku, úkonu či výzvy, jakož i k zabránění útěku zajištěné nebo předváděné osob. Tímto zákonem se tedy poprvé v historii specifikuje použití tzv. mírnějších prostředků, které v současné době známe jako donucovací prostředky a dále se rozšiřují důvody pro použití zbraně.²⁶

4.3 Donucovací prostředky po roce 1989

Zákon 40/1974 Sb., o Sboru národní bezpečnosti byl účinný až do 15. července 1991, kdy vznikl zákon 283/1991 Sb., o Policii české republiky, ve znění pozdějších předpisů. Zde se ukazuje, že na vznik tohoto zákona měl velký vliv rozpad východního bloku v roce 1989. Bezpečnostní složky, potažmo Policie ČR, mohla najednou čerpat informace ze západu, z vyspělých zemí. Toto je také zřejmé z velké změny donucovacích prostředků, u kterých došlo k jejich doplnění a taxativnímu stanovení zákonem. Dále se poprvé v zákoně hovoří o důvodech použití donucovacích prostředků.

Donucovací prostředky jsou zde rozděleny na klasické, které jsou pojmenovány jako „**donucovací prostředky**“. Jedná se o hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany, slzotvorné prostředky, obušek, pouta, služební pes, vytlačování

²⁶ MACEK, P., UHLÍŘ, L.; *Dějiny policie a četnictva IV*. Praha: Police History 2011, s. 48, 49.

koňmi, technické prostředky k zabránění odjezdu vozidla, zastavovací pás a jiné prostředky k násilnému zastavení vozidla, vodní stříkač, zásahová výbuška, úder střelnou zbraní, hrozba střelnou zbraní, varovný výstřel. Použití tyto donucovací prostředky mohl jakýkoliv policista, pokud byl k jejich použití řádně proškolen. Výjimku z jejich použití byly v případech okolností vylučujících protiprávnost, tedy v nutné obraně a krajní nouzi.²⁷

Dále jsou v zákoně uvedeny „**speciální donucovací prostředky**“, mezi které řadíme dočasně zneschopňující prostředky, speciální vrhací prostředky, pokud nemají povahu zbraně nebo speciální zbraně podle tohoto zákona a speciální úderné prostředky. Použití těchto donucovacích prostředků bylo primárně určeno jen příslušníkům zařazeným v zásahových jednotkách služby pořádkové policie a v zásahové jednotce rychlého nasazení, v ochranné službě, jakož i ve službě cizinecké policie na letištích v zákrocích k ochraně života a zdraví osob a k ochraně majetku. Dále tyto speciální donucovací prostředky mohli použít i policisté ostatní, kteří byly řádně proškoleni k jejich použití.²⁸

Vzhledem k tomu, že se trh se zbraněmi neustále vyvíjel, stále více byly dostupné nelegální zbraně z černého trhu, agresivita pachatelů byla na vzestupné tendenci, muselo zákonitě dojít i ke změně zákona o Policii ČR ve směru k donucovacím prostředkům, ale samozřejmě nejenom z těchto důvodů.

Dnem 1. ledna 2009 se stal účinný **zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky**, ve znění pozdějších předpisů. Donucovací prostředky v zákoně dostaly ucelenější podobu, oproti předchozí úpravě ustanovení § 38 až 41 zákona o Policii ČR již zákon nerozděluje donucovací prostředky a zbraně na „**standardní**“ a „**speciální**“ a neomezuje jejich použití na určité organizační součásti policie. Zákon nově jednoznačně omezuje výběr policistou použitého donucovacího prostředku nebo zbraně obecně na ty, v jejichž používání byl policista vycvičen, vyškolen. Policie jako centralizovaný, hierarchicky vybudovaný ozbrojený sbor užívá většinou standardizované prostředky, v jejichž používání jsou vyškoleni a pravidelně znovu proškoleni prakticky všichni policisté. Pokud jsou některými

²⁷ ČESKO, POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, *Aspi - elektronický systém právních předpisů*, [cit 2015-03-05]. Zákon 283/1991 České národní rady o Policii České republiky ze dne 21.6.1991, s 25.

²⁸ ČESKO, POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, *Aspi - elektronický systém právních předpisů*, [cit 2015-03-05]. Zákon 283/1991 České národní rady o Policii České republiky ze dne 21.6.1991, s 27.

součástmi (útvary) používány prostředky jiné, musí být v jejich používání konkrétní policisté také vycvičeni. V případě okolností vylučujících protiprávnost, typicky v nutné obraně či krajní nouzi může policista výjimečně použít i prostředků, v jejichž užívání není vycvičen. Nese však samozřejmě případnou odpovědnost za následky vyplývající z neodborného použití těchto prostředků.²⁹

Ustanovení § 52 z. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů

Donucovacími prostředky jsou: **a)** hmaty, chvaty, údery a kopy, **b)** slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek, **c)** obušek a jiný úderný prostředek, **d)** vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky, **e)** vrhací prostředek, který nemá povahu zbraně podle § 56 odst. 5), **f)** zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla, **g)** vytlačování vozidlem, **h)** vytlačování štítem, **i)** vytlačování koněm, **j)** služební pes, **k)** vodní stříkač, **l)** zásahová výbuška, **m)** úder střelnou zbraní, **n)** hrozba namířenou střelnou zbraní, **o)** varovný výstřel, **p)** pouta, **q)** prostředek k zamezení prostorové orientace.³⁰

Z taxativního výčtu je zřejmé, že došlo k doplnění některých donucovacích prostředků a to konkrétně **vytlačování vozidlem, vytlačování štítem a vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky**. Tyto prostředky mají přímou souvislost s pořádkovými jednotkami a doplnění bylo z důvodu požadavku těchto jednotek.

4.4 Donucovací prostředky – osvětlení základního pojmosloví a východisek

a) **Hmaty, chvaty, údery a kopy** jsou fyzické techniky pocházející z úpolových disciplín (bojová umění, bojové sporty, sebeobrana) a zahrnují zejména úchopy a držení, páky, škrčení, porazy, podmety, přehozy, tlaky na citlivá místa. Údery jsou pohybové techniky spočívající v rázovém přenosu kinetické energie do objektu za pomoci horních končetin či hlavy, kopy za pomoci dolních

²⁹ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 104.

³⁰ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 110.

končetin. V současné době je velmi populární systém Krav-Maga, který je nově vznikající systém obrany proti agresivnímu člověku.³¹

b) **Slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek.** V tomto ustanovení jsou uvedeny nesmrtící a dočasně zneschopňující prostředky obecně, výslovně jsou uvedeny prostředky slzotvorné [zde jde především o slzný plyn ve formě spreje, úzkého proudu tekutiny – tzv. tekutá střela, ve formě slzotvorného „granátu“, či ve formě tekutiny přidávané do proudu vody při použití vodního stříkače dle písmene k) tohoto ustanovení] a prostředky elektrické (zde jde především o elektrické paralyzéry – nikoliv tasery). Tyto prostředky se uplatní jednak proti jednotlivým osobám, většinou v podobě slzného spreje, nebo proti skupině osob v situacích hromadného narušování veřejného pořádku [protiprávní demonstrace, manifestace, nepokoje, výtržnosti, sportovní utkání], zde často v podobě slzotvorných zásahových výbušek (§ 52 odst. 1 písm. l)] či granátů. Jak elektrické paralyzéry, tak slzný plyn se řadí mezi tzv. neletální, nesmrtící donucovací prostředky (non-lethal weapons), které pachatele dočasně zneschopní, paralyzují, aniž by způsobovaly trvalé následky či zranění. Obě tyto skupiny prostředků jsou volně dostupné i civilním osobám. **Nejsou dostupné slzné zásahové výbušky.** Zákon v souladu s tendencemi současného technického vývoje umožňuje použití i dalších obdobných prostředků se srovnatelnými účinky (jde např. o v současné době vyvíjené generátory rychle tuhnoucí pěny omezující pohyb pachatele, generátory mikrovláknových bolest způsobujících paprsků, generátory infrazvuku vyvolávající pocity nevolnosti) a v současné době i generátory vysokého tonu zvuku atd. Některé tyto generátorové prostředky používají zahraniční jednotky na mořských zákrokových plavidlech.³²

c) **Obušek a jiný úderný prostředek.** Zde se setkáváme s různými druhy obušků, tonf – obušek s příčnou rukojetí, teleskopických obušků, distančních tyčí apod. Smyslem jejich užití je znásobit účinek úderu policisty a prodloužit vzdálenost mezi pachatelem a policistou. Právní řád nestanoví žádná omezení ve směru zásahových míst na těle, policista se proto musí samozřejmě řídit obecnou zásadou proporcionality (§ 11 zákona o Policii ČR) i při volbě zásahového místa při použití obušku. Zákon úderové plochy nestanoví, ale při proškolení se

³¹ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 111.

³² VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 111.

jednoznačně stanovuje úderová plocha. V první řadě jsou jako úderové plochy velké svalové části, jako je stehno a paže a případně poté další plochy jako je klíční kost, ramena, klouby. To už se ale jedná o velmi nebezpečné údery, které korespondují s útokem agresora na policistu. V každém případě by se měl zakročující policista vyvarovat úderu do hlavy a obličeje.³³

d) Vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky. Jde o prostředky, které jsou díky své technické konstrukci sice Českým úřadem pro zkoušení zbraní a střeliva řazeny mezi střelné zbraně, a také jsou na trhu dostupné pouze na zbrojní průkaz, nicméně svými účinky se řadí mezi nesmrtící, neletální prostředky [obdobně jako prostředky sub písmeno b)]. Jde především o tzv. vrhač – HK 69, vystřelovač pryžových míčků vystřelovaných proti tělu pachatele. Tyto nelze zaměňovat s gumovými projektily používanými do klasických střelných zbraní, které se naopak svými účinky řadí ke klasické munici a lze je použít pouze za podmínek pro použití zbraně a ostré munice. Dále jde o tzv. taser (vystřelovač dvou šipek – elektrických kontaktů nesoucích vodivý drát, které po kontaktu s tělem pachatele vytvoří elektrický obvod a předají tělu paralyzující elektrický výboj, který agresora zneschopní na dobu 5 vteřin. Jedná se o velmi bolestivý zásah, který jde zopakovat, dokud se šipky nevyjmou z těla). Všechny uvedené prostředky se použijí především k pacifikaci pachatelů násilných trestných činů, intoxikovaných či chladnou zbraní ozbrojených pachatelů. Uplatní se tedy zejména v nebezpečných situacích, které by si jinak pro potřebu udržet bezpečnou vzdálenost od pachatele vyžadovaly použití střelné zbraně. Umožňují tak v těchto případech výraznou aplikaci zásady subsidiarity co do volby donucovacího prostředku a šetření života a zdraví daného pachatele.³⁴

e) Vrhacím prostředkem, který nemá povahu zbraně podle § 56 odst. 5. Jsou to zejména moderní vystřelovače lapacích sítí, jejichž mechanismus je nezařazuje mezi střelné zbraně. V současné době se tento prostředek u Policie nepoužívá.³⁵

³³ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 111.

³⁴ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 111.

³⁵ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 112

f) **Zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla**, patří mezi donucovací prostředky, které se dle dikce zákona používají sice proti věci, nicméně se tímto působením na věc donucuje k určitému chování osoba řidiče vozidla. Použití může spočívat buď v zastavení vozidla, nebo v zabránění mu odjet. Policista je oprávněn je použít pouze v zájmu bezpečnosti své osoby, jiné osoby nebo majetku, anebo v zájmu ochrany veřejného pořádku. Z hlediska technického může jít o zařízení skládající se z několika spojených kovových prahů se zabudovanými sklopnými trny, jejichž účelem je roztrhat pláště pneumatik jedoucího vozidla, nebo místo s pásem pevně spojených trnů mohou být použity ostré duté jehly, které se zabodnou do plášťů a plynule „vypustí“ pneumatiky vozidla, nebo může jít o kovové kříže spojené řetězy, na které vozidlo v rychlosti najede, tím se kola dostanou mimo kontakt s vozovkou a postupně se tak vozidlo zastaví. Tyto zastavovací pásy lze obvykle převážet v kufru policejního vozu. Zákon však nevylučuje ani použití betonových či jiných zátarasů k přehrazení cesty vozidla, explicitně uvádí možnost zahrazení cesty vozidlem (služebními vozy, nákladním automobilem apod.). Jako prostředek násilného zastavení vozidla lze použít také vytlačování vozidlem v případě nutnosti zastavit dopravní prostředek pachatele deliktu v obdobných situacích, kdy je možné použít zahrazení cesty vozidlem. Vytlačování vozidla spočívá v najíždění na pronásledované vozidlo z boku, zezadu nebo ve vytváření překážky před jedoucím vozidlem. Při použití tohoto prostředku je třeba vzhledem ke značným škodám a přímému ohrožení života a zdraví, které v těchto situacích hrozí, vždy velmi důsledně dodržovat zásadu přiměřenosti a používat ho pouze ve zcela krajních případech. V současné době Policie nakoupila nové zastavovací pásy, které mají mnohem větší účinek při propíchnutí pneumatiky, kdy hroty duté, aby mohl vzduch lépe unikat.³⁶

g) **Vytlačování vozidlem** lze použít k vytlačení skupiny osob z určitého prostoru nebo k rozptýlení většího počtu osob. Vytlačování vozidlem patří do skupiny tří donucovacích prostředků (vytlačování vozidly, vytlačování štíty a vytlačování koňmi) s obdobným smyslem užití, kterým je vytlačení osob z určitého prostoru. Z hlediska aplikace principu přiměřenosti je takový postup

³⁶ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 112.

možný zejména v případě zákroku proti větší skupině osob obvykle větším počtem pomalu jedoucích vozidel. Je při tom třeba dbát, aby osoby mohly opustit prostor a aby nedošlo ke zranění těch osob, které před vozidly ustupují. Ustanovení o vytlačování vozidly mohou policisté použít i k vytlačení (odtlačení) překážky (barikády) a k zatarasení přístupu nepovolaných osob na místa, kam je vstup v zájmu ochrany veřejného pořádku a bezpečnosti zakázán. Díky této změně se zkvalitnilo provádění zákroků za použití vozidel.³⁷

h) **Vytlačování štítem** se používá při zákrocích proti větším skupinám obvykle pod jednotným velením vytvořením rojnice z policistů se štíty v situacích, kdy je třeba přimět větší počet osob k opuštění prostoru nebo k zamezení jejich vstupu do vymezeného prostoru. Jde většinou o průhledné štíty z tvrzeného plastu v konkávním provedení. Zákon však nevylučuje použití tohoto donucovacího prostředku i při zásazích proti jednotlivcům, zejména při zákrocích proti agresivnímu jedinci (např. natlačení osoby štítem do kouta k umožnění následného nasazení pout). Často je tento donucovací prostředek používán současně s obuškem podle písmene c). Ve výzbroji bezpečnostních sborů se objevují již i štíty s konvexním provedením (vypouklé směrem od policisty) kombinované s elektrickým paralyzérem, které jsou určeny právě k výše uvedenému typu zásahů proti agresivním či intoxikovaným jednotlivcům (k jejich bezpečnému zadržení). Jejich použití by dle tohoto zákona odpovídalo použití donucovacího prostředku dle písmene b) a současně písmene h) tohoto ustanovení. Tento donucovací prostředek se v současné době u pořádkových jednotek téměř nepoužívá.³⁸

i) **Vytlačování koněm** se použije zejména v případech zákroků proti většímu počtu osob (protiprávní demonstrace, manifestace, nepokoje, výtržnosti při sportovních utkáních apod.), kdy je třeba dynamicky vytlačit větší počet osob z určitého prostoru. K tomu zákroku lze používat pouze speciálně vycvičené policejní koně, jejichž výcvik zaručuje, že se nedostanou mimo kontrolu policistů-jezdců. Oproti vytlačování vozidlem nebo štítem je totiž obtížnější kontrolovat intenzitu vytlačování a tedy i naplnění principu přiměřenosti. Nicméně se tento donucovací prostředek uplatní zejména v situacích, kdy by vytlačování štíty nebylo dostatečně účinné, ale vytlačování vozidly není vzhledem k situaci (např.

³⁷ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 112.

³⁸ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 113

terénu) použitelné. Na používání koní se vztahuje výjimka z pravidel ochrany zvířat proti týrání dle ustanovení § 9 odst. 2 zák. č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. Opět se zde setkáváme s velmi účinným prostředkem pro pořádkové jednotky.³⁹

j) **Služební pes** lze použít za obecných podmínek dle § 53 odst. 1 jako donucovacího prostředku (v tomto případě služební pes zastrašuje štěkáním, popř. pachatele chytá, kouše, drží za oblečení), lze ho použít podle situace s náhubkem či bez náhubku. Použití dobře vycvičeného služebního psa nahrazují téměř jedno celé družstvo pořádkové jednotky, což je zpravidla 8 policistů. Na agresory působí pes na dlouhém vodítku jako velmi nebezpečný prostředek, protože má velký rádius a navíc může být zcela vypuštěn pro případné zadržení pachatele. Na používání služebních psů se vztahuje výjimka z pravidel ochrany zvířat proti týrání dle ustanovení § 9 odst. 2 zák. č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.⁴⁰

k) **Vodní stříkač.** Mechanismus vodního stříkače spočívá v použití proudu vody k působení na těla osob, proti kterým se zasahuje. Z technické povahy prostředku vyplývá, že je používán v drtivé většině případů pouze v situacích, kdy je třeba zakročit proti většímu počtu osob (demonstrace apod.), kdy dochází k závažnému narušování veřejného pořádku či bezpečnosti. Většinou je používán k zastavení, rozprašení davu či k vytlačení větší skupiny osob z určitého prostoru. Zákon umožňuje použít podle situace jak vodního stříkače umístěného na policejním cisternovém voze, tak použít stříkaček vozidel požárních útvarů a není vyloučeno ani použití vody např. z hydrantu v místě zásahu. Vodní proud lze použít jak přímo proti tělům osob, proti nimž je zakročováno, tak odrazem od země (ke zmírnění účinků). Intenzitu tlaku vody je třeba přizpůsobit závažnosti protiprávního jednání osob a závažnosti situace. Paradoxně je při zákrocích díky rozptýlení vody a zasažení většího počtu lidí účinnější použití menšího tlaku vody. Tento prostředek lze také kombinovat s použitím donucovacího prostředků dle

³⁹ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 113.

⁴⁰ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 113.

písmene b), a to slzotvorného prostředku, který je přidáván do proudu vody, jež pak funguje jako médium, které slzotvorný prostředek přeneseme na skupinu osob.⁴¹

l) **Zásahová výbuška** je speciální předmět, jehož účelem je působit výrazným akustickým efektem na smysly a psychiku osoby, proti které policista zakročuje tak, aby ji buď donutil ke splnění výzvy či pokynu policisty (např. použití proti skupině osob, které byly vyzvány, aby se rozešly), nebo k vytvoření momentu překvapení, v důsledku kterého je osoba na krátkou dobu paralyzována, během níž může např. zásahová jednotka policie bezpečně bez vzniku újmy na straně policistů či osoby tuto osobu zadržet či zatknout. Mechanismus fungování zásahových výbušek je založen na výbuchu malé pyrotechnické nálože generující velmi intenzivní zvukový a světelný efekt (záblesk) a z výbušky vyletí přesně určitý počet menších těles, která dále vybuchují. Přesný počet je 10 a 6. Výbuška může být také slzotvorná. Použití zásahové výbušky je třeba nezaměňovat s použitím výbušniny. Na rozdíl od výbušnin nemá zásahová výbuška vedle zvukového, světelného efektu mechanické účinky na tělo osoby. Tímto je myšleno mechanické účinky ve smyslu devastující deformace těla. Může však dojít ke spálení kůže explodujícími vnitřními částicemi výbušky. Na použití těchto výbušek je už spousta radikálů již zvyklá a používají se hlavně jako signál pro zakročující pořádkové jednotky, že dojde k razantnímu zákroku.⁴²

m) **Úder střelnou zbraní.** Tento donucovací prostředek lze použít v případech zákroků proti nebezpečným pachatelům, zejména v situacích, kdy policista zakročuje se zbraní v ruce, nicméně osoba klade aktivní odpor a současně však nejsou splněny podmínky pro použití zbraně podle zákona a není praktické či bezpečné vracet zbraň do pouzdra nebo by použití jiných donucovacích prostředků bylo zjevně neúčinné. K úderu je třeba použít zbraň zajištěnou, nebo takovou, která disponuje mechanismem jisticím proti náhodnému výstřelu. Z pohledu zakročování speciální pořádkové jednotky je toto využíváno při zadržení nebezpečného pachatele v malém prostoru a týká se to tzv. dlouhých zbraní. HK MP5, SA vz. 58 a další.⁴³

⁴¹ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 113.

⁴² VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 114.

⁴³ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 114.

n) **Hrozba namířenou střelnou zbraní** policista použije především v těch situacích, kdy již jsou splněny obecné podmínky pro použití donucovacího prostředku, nicméně vzhledem k okolnostem lze důvodně předpokládat, že může bezprostředně dojít ke změně situace tak, že budou splněny podmínky pro použití zbraně. Klasicky jde o situace, kdy hrozí, že osoba použije k útoku zbraně, nicméně takový útok ještě nehrozí bezprostředně (např. pro větší vzdálenost mezi policistou a osobou) a existuje tak ještě čas vyzvat osobu k upuštění od nebezpečného jednání právě pod hrozbou namířené střelné zbraně. Nejde o použití donucovacího prostředku, pokud má policista zbraň pouze připravenou k použití, např. ruku položenou na pažbě služební pistole (např. při kontrole totožnosti, kontrole řidiče motorového vozidla), nebo zbraň i vytaženou z pouzdra, ale namířenou např. do země. Teprve když zbraň namíří na osobu, tedy jí přímo hrozí jejím použitím, jde o použití donucovacího prostředku ve smyslu ustanovení písmene n). Další oprávnění využívané při zadržení nebezpečných pachatelů.⁴⁴

o) **Varovný výstřel** je stejně jako hrozba střelnou zbraní jedním z nejdůraznějších donucovacích prostředků, který se používá v situaci, kdy lze důvodně předpokládat změnu situace tak, že bezprostředně nastanou podmínky pro použití zbraně (obdobně jako u hrozby střelnou zbraní). Na rozdíl od hrozby zbraní, kterou je většinou třeba z taktických důvodů doprovodit důrazným verbálním působením na psychiku pachatele, působí na psychiku varovný výstřel velmi intenzivně sám o sobě. Lze ho proto účinně použít v situacích, které jsou natolik nepřehledné, že neumožňují dostatečně upoutat pozornost osoby (osob) samotnou verbální výzvou s namířenou zbraní (situace, kdy stojí proti policistovi větší skupina osob, situace, kdy je psychika osob natolik excitována, že je použití verbálních výzev neúčinné, situace, kdy pro hlukovou clonu není možné účinně použít verbální výzvy se současnou hrozbou zbraní).⁴⁵

p) **Pouta** se podle tohoto ustanovení rozumí všechny druhy pout, ať už jde o klasická pouta kovová, plastová a látková pouta pro jednorázové použití, poutací řemeny, opasek s pouty atd. Zákon taktéž neomezuje způsob jejich nasazení (před tělem, za tělem, ruce k nohám, spoutání více osob dohromady apod.). Při volbě způsobu použití pout je třeba aplikovat obecnou zásadu přiměřenosti. Podle tohoto

⁴⁴ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 114.

⁴⁵ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 114.

ustanovení lze pouta použít, jsou-li splněny obecné podmínky pro použití donucovacích prostředků podle ustanovení § 53 odst. 1 zákona o Policii ČR (srov. však § 54). Mimo tyto podmínky je lze použít také k připoutání agresivní osoby k vhodnému předmětu podle ustanovení § 25 zákona o Policii ČR, při tomto omezení osobní svobody je ale na rozdíl od použití pout jako donucovacího prostředku možno použít pouta maximálně na 2 hodiny.⁴⁶

q) **Prostředek k zamezení prostorové orientace** se rozumí například zatmavené lyžařské brýle, kápě, kukla nasazená obráceně apod. I v případě těchto prostředků platí obecné zásady úkonu, zejména zásada přiměřenosti. Užijí se zejména preventivně při transportu nebezpečných osob ke ztížení jejich možností útěku nebo např. při omezování osobní svobody osoby, která po policistech plive a lze u ní důvodně předpokládat výskyt nakažlivé nemoci.⁴⁷

⁴⁶ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 114.

⁴⁷ VANGELI, B., Zákon o Policii České republiky: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 115.

5 Služební příprava

5.1 Legislativa služební přípravy

Výcvik policistů je prováděn na základě interního aktu řízení a to konkrétně Závazný pokyn policejního prezidenta č. 90/2012, který je platný pro všechny policisty. Předpis je v souladu s ustanovením § 45 odst. 2 písm. b) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, k zajištění jednotného postupu při organizaci a provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky.

Služební příprava je příprava určená k soustavnému získávání, udržování a prohlubování odborné způsobilosti potřebné pro výkon služby a zastávaného služebního místa.⁴⁸

5.2 Služební příprava a její rozlišení

Obsahově se rozlišuje služební příprava podle rozsahu oprávnění a povinností policisty vyplývajících obecně ze služebního poměru příslušníka bezpečnostního sboru, podle profilových činností jednotlivých služeb Policie ČR nebo podle rozsahu oprávnění a povinností policisty vyplývajících z konkrétních služebních činností, organizačně na centrálně nebo decentralizovaně plánovanou a realizovanou, podle forem a metod realizace (školení, kurzy, odborné stáže, semináře, instrukčně metodická zaměstnání, výcvik, studijní pobyty, samostudium atd.).⁴⁹

5.3 Druhy služební přípravy

a) všeobecná služební příprava, která je určena k upevňování, rozšiřování a prohlubování kompetencí policistů, potřebných pro plnění služebních úkolů, vyplývajících obecně ze služebního poměru příslušníka bezpečnostního sboru bez ohledu na služební zařazení,

⁴⁸ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 90/2012, O provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky.* In Sbirka interních aktů řízení policejního prezidenta. Česká republika, 2012, s 1.

⁴⁹ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 90/2012, O provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky.* In Sbirka interních aktů řízení policejního prezidenta. Česká republika, 2012, s 1.

b) služební tělesná, střelecká a taktická příprava, která je zaměřena na získání a rozvíjení znalostí, praktických dovedností a pohybových schopností potřebných pro výkon služby,

c) služební příprava ve vztahu ke služebnímu místu, která je zaměřena na upevnování, rozšiřování a prohlubování odbornosti v souladu s náplní služební činnosti, rozsahem oprávnění a povinnostmi policisty, vyplývající z konkrétního služebního místa,

d) služební příprava ve vztahu k případům, která je zaměřena na typizované případy

e) služební příprava, integrující právní, psychologické, technické a taktické aspekty možných policejních zásahů do komplexního výcviku na speciálně vybaveném výcvikovém pracovišti (integrovaný výcvik policistů). Služební příprava je součástí výkonu služby a zúčastňují se jí všichni policisté, není-li dále stanoveno jinak. Každý policista je povinen plnit úkoly stanovené v oblasti služební přípravy. Základním kritériem pro zařazení služebního místa do příslušné skupiny je převažující charakter činnosti při plnění služebních úkolů, zejména míra nebezpečnosti vyplývající ze služebních zákroků a úkonů a pravděpodobnosti provádění služebních zákroků proti pachatelům trestné činnosti a přestupků.⁵⁰

5.4 Charakteristika jednotlivých skupin

1) **Do skupiny 1** se zařazují služební místa policistů určených k provádění zákroků proti nebezpečným pachatelům organizované trestné činnosti a pachatelům zvláště závažných úmyslných trestných činů, speciální pořádkové jednotky krajského ředitelství policie určených k provádění zákroků pod jednotným velením k zajištění a obnově veřejného pořádku a bezpečnosti, policistů určených k přímé osobní ochraně chráněných osob a policistů určených k zajišťování doprovodu letadel.

2) **Do skupiny 2** se zařazují zejména služební místa policistů, kteří vykonávají základní policejní činnosti v oblasti dohledu nad veřejným pořádkem a bezpečností, dopravou, režimem ochrany státní hranice, vstupem a pobytem cizinců a území České republiky a v oblasti doprovodů a ozbrojených eskort,

⁵⁰ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 90/2012, O provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky*. In Sbíрка interních aktů řízení policejního prezidenta. Česká republika, 2012, s 2.

jejichž služební náplň přímo souvisí s prováděním služebních zákroků proti pachatelům trestné činnosti. Policistů, kteří plní úkoly v oblasti ochrany objektů a bezpečnosti chráněných osob, instruktorů, policistů vykonávajících operativně pátrací činnost.

3) **Do skupiny 3** se zařazují zejména služební místa policistů, kteří vykonávají základní policejní činnosti v oblasti dohledu nad veřejným pořádkem a bezpečností, dopravou, režimem ochrany státní hranice, vstupem a pobytem cizinců na území České republiky a v oblasti odhalování, dokumentace a vyšetřování trestné činnosti, jejichž služební náplní může být také provádění služebních zákroků proti pachatelům trestné činnosti a přestupků,

4) **Do skupiny 4** se zařazují služební místa policistů, kteří vykonávají základní policejní činnosti v oblasti odhalování, dokumentace a vyšetřování trestné činnosti, jejichž součástí není provádění služebních zákroků proti pachatelům trestné činnosti a přestupků, policistů, u kterých převážnou část služební náplně tvoří administrativní činnost, poskytování technického, materiálního, informačního nebo jiného zabezpečení pro výkon služby, vedoucích policistů, není-li součástí jejich činnosti přímý výkon služby.⁵¹

5.5 Cíle služební přípravy

Cílem služební přípravy u skupiny 1, je v rámci:

a) přípravy k použití služební zbraně - střelecké přípravy získání, udržování a prohlubování vrcholných teoretických znalostí a praktických dovedností při manipulaci a zacházení se všemi přidělenými služebními zbraněmi v souladu s právním předpisem,

b) nácviku používání donucovacích prostředků (včetně profesní sebeobrany), získání, udržování a prohlubování vrcholných znalostí a dovedností v oblasti racionální obrany a útoku, včetně použití přidělených donucovacích prostředků,

⁵¹ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 90/2012 – příloha č. 3*, O provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky. In Sbíрка interních aktů řízení policejního prezidenta. Česká republika, 2012, s 1.

c) nácviku taktických dovedností zvládnutí maximálně rizikových situací ohrožujících život a zdraví při služebním zákroku proti nebezpečnému pachateli a schopnost volit optimální postup k dosažení stanoveného cíle takového zákroku,

d) specializované služební přípravy příprava v oblastech speciálních činností souvisejících s výkonem služby policistů zařazených v této skupině – např. práce ve výškách a nad volnou hloubkou, pyrotechnická příprava, spojovací příprava, základy ženijní přípravy,

e) kondiční přípravy udržování fyzických předpokladů na úrovni **výkonnostního sportu**.⁵²

Cílem služební přípravy u skupiny 2, je v rámci:

a) přípravy k použití služební zbraně - střelecké přípravy získání, udržování a prohlubování nadprůměrných teoretických znalostí a praktických dovedností při manipulaci a zacházení se všemi přidělenými služebními zbraněmi v souladu s právním předpisem,

b) nácviku používání donucovacích prostředků (včetně profesní sebeobrany) získání, udržování a prohlubování nadprůměrných znalostí a dovedností v oblasti racionální obrany a útoku, včetně použití přidělených donucovacích prostředků,

c) nácviku taktických dovedností zvládnutí rizikových situací ohrožujících život a zdraví při služebním zákroku proti pachatelům trestné činnosti a přestupků a schopnost volit optimální postup k dosažení stanoveného cíle takového zákroku,

d) kondiční přípravy udržování fyzických předpokladů na úrovni **kondiční** (nad úrovní průměrné populace).⁵³

⁵² ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 90/2012 – příloha č. 1*, O provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky. In Sbíрка interních aktů řízení policejního prezidenta. Česká republika, 2012, s 1.

⁵³ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 90/2012 – příloha č. 1*, O provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky. In Sbíрка interních aktů řízení policejního prezidenta. Česká republika, 2012, s 1.

Cílem služební přípravy u skupiny 3, je v rámci:

a) přípravy k použití služební zbraně - střelecké přípravy získání, udržování a prohlubování teoretických znalostí a praktických dovedností garantujících bezpečnou manipulaci a zacházení s přidělenými služebními zbraněmi a schopnost jejich použití v souladu s právním předpisem,

b) nácviku základních taktických dovedností, zvládnutí základních pravidel a postupů při kontaktu s pachatelem v situacích vyžadujících služební zákrok, včetně možnosti využití vhodných donucovacích prostředků, zvládnutí základních pravidel a postupů při plnění povinností policisty v souladu s právním předpisem,

c) kondiční přípravy udržování fyzických předpokladů na úrovni **rekreační** (na úrovni průměrné populace).⁵⁴

Cílem služební přípravy u skupiny 4, je v rámci:

a) přípravy k použití služební zbraně - střelecké přípravy získání, udržování a prohlubování teoretických znalostí a praktických dovedností garantujících bezpečnou manipulaci a zacházení s přidělenými služebními zbraněmi a schopnost jejich použití v souladu s právním předpisem,

b) nácviku základních taktických dovedností zvládnutí základních pravidel a postupů při plnění povinností policisty v souladu s právním předpisem.⁵⁵

5.6 Podmínky realizace služební přípravy

1. Policisté zařazení ve skupině 1, provádějí služební přípravu podle v optimálním rozsahu 48 pracovních dnů, resp. 360 hodin. Ostré střelby ze služební pistole provádějí minimálně 12x za rok v doporučeném objemu 600 vystřelených nábojů na jednoho policistu. Policisté zařazení u speciální pořádkové jednotky krajského ředitelství policie provádějí ostré střelby ze služební pistole minimálně 8x za rok v objemu minimálně 400 vystřelených nábojů na jednoho policistu. Nácvik používání donucovacích prostředků a nácvik taktických dovedností provádějí **minimálně 36x za rok**. Kondiční přípravu provádějí v rámci časové

⁵⁴ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 90/2012 – příloha č. 1*, O provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky. In Sbíрка interních aktů řízení policejního prezidenta. Česká republika, 2012, s 2.

⁵⁵ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 90/2012 – příloha č. 1*, O provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky. In Sbíрка interních aktů řízení policejního prezidenta. Česká republika, 2012, s 2.

dotace pro zajištění výcviku. Tam, kde to podmínky umožňují, se policisté účastní integrovaného výcviku.⁵⁶

2. Policisté zařazení ve skupině 2 provádějí služební v optimálním rozsahu 16 pracovních dnů, resp. 120 hodin. Ostré střelby ze služební pistole provádějí minimálně 8x za rok v doporučeném objemu 400 vystřelených nábojů na jednoho policistu. Nácvik používání donucovacích prostředků a nácvik základních taktických dovedností provádějí **minimálně 8x za rok**. Kondiční přípravu mohou provádět v rámci časové dotace pro zajištění výcviku. Tam, kde to podmínky umožňují, se policisté účastní integrovaného výcviku.⁵⁷

3. Policisté zařazení ve skupině 3 provádějí služební přípravu v optimálním rozsahu 8 pracovních dnů, resp. 60 hodin. Ostré střelby ze služební pistole provádějí minimálně 4x za rok v doporučeném objemu 200 vystřelených nábojů na jednoho policistu. Nácvik taktických dovedností a profesní manipulace se zbraní provádějí **minimálně 4x za rok**. Kondiční přípravu mohou provádět v rámci časové dotace pro zajištění výcviku.⁵⁸

4. Policisté zařazení ve skupině 4 provádějí služební přípravu v optimálním rozsahu 2 pracovních dnů, resp. 15 hodin. Ostré střelby ze služební pistole provádějí minimálně 1x za rok v doporučeném objemu 25 vystřelených nábojů na jednoho policistu. Nácvik taktických dovedností a profesní manipulace se zbraní provádějí **minimálně 1x za rok**.⁵⁹

5.7 Zhodnocení služební přípravy

Jak vyplývá z uvedených dat a analýzy jednotlivých směrnic pro služební přípravu policistů Policie ČR, je velký rozdíl mezi jednotlivými skupinami. Jak již bylo sděleno, toto je dáno složením jednotlivých složek policie ČR a jím svěřených úkolů. Ve skupině 1 se nachází Útvar rychlého nasazení, zásahové

⁵⁶ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 90/2012*, O provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky. In Sbirka interních aktů řízení policejního prezidenta. Česká republika, 2012, s 6.

⁵⁷ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 90/2012*, O provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky. In Sbirka interních aktů řízení policejního prezidenta. Česká republika, 2012, s 6.

⁵⁸ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 90/2012*, O provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky. In Sbirka interních aktů řízení policejního prezidenta. Česká republika, 2012, s 6.

⁵⁹ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 90/2012*, O provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky. In Sbirka interních aktů řízení policejního prezidenta. Česká republika, 2012, s 7.

jednotky, speciální pořádkové jednotky, Útvar pro ochranu prezidenta a ústavních činitelů a doprovody letadel, tzv. letečtí „Marshalové“. Tyto útvary plní nejsložitější a nejnáročnější úkoly proti nebezpečným pachatelům, při obnově veřejného pořádku a při živelných pohromách. Tyto jednotky se nevyužívají primárně pro běžný výkon služby, tak jak je u Policie běžně vidět, ale nasazují se až při řešení vážnějších situací. Rozsah úkolů a činností je samozřejmě větší a náročnější, ale o tomto tato práce nepojednává. Je tedy logické, že tyto jednotky mají největší hodinové dotace na výcviky a celkově mají výcviky na nejnáročnější úrovni jak po stránce psychické, tak po stránce fyzické. Proto mají jako jediní požadavek u fyzické kondice na úroveň výkonnostního sportu. Vzhledem k tomu, že jejich zákroky patří mezi nejnáročnější, musejí být policisté na maximálně možné úrovni v tomto systému bezpečnostních složek při použití donucovacích prostředků. Instruktoři těchto součástí jsou přímými bojovníky v terénu a díky tomu mohou pružně reagovat na vzniklé situace a mohou měnit výcviky k potřebě zákroků.

Ve skupině 2 se už poté nacházejí útvary Policie ČR, jako jsou hlídkové služby a obvodní oddělení a třeba i instruktoři služební přípravy, kteří mají působiště ve školním policejním středisku a nejsou tak výkonnou složkou. Tato strategie však není jednotná v celé České republice, protože každý krajský ředitel si rozhodne sám, do jaké skupiny tyto útvary dá. V Ústeckém kraji tak nejsou v této skupině obvodní oddělení a jsou tedy postaveny na úroveň běžného obyvatelstva ve fyzických nárocích. Toto samozřejmě není správné, a systém by měl být jednotný. Policisté hlídkových útvarů a obvodních oddělení jsou často první na místě, kde by mohlo dojít k velmi rizikovým zákrokům a měli by být patřičně proškoleni a vycvičeni. Bohužel se tomu tak neděje, hlavně na obvodních odděleních jsou policisté velmi vytíženi zpracováváním přestupkových a trestních událostí a sami vedoucí těchto oddělení tyto policisty na výcviky nemohou poslat, protože by nezabezpečili přímý výkon služby. Můžeme polemizovat o nastaveném systému služeb, správném rozmístění služeb atd., ale to je na jiné téma. U této skupiny už se projevuje skladba útvarů a dotace na procvičení donucovacích prostředků a taktických nácviků minimálně 8 krát za rok. To je více jak 4krát méně, než u první skupiny a to je opravdu propastný rozdíl. To je jeden z mála důvodů, proč je použití donucovacích prostředku policisty speciální pořádkové jednoty na větší úrovni. Dalším problémem u této skupiny je postavení instruktorů

služební přípravy. Ti jsou služebně zařazeni ve školních policejních střediscích a nechodí do přímého výkonu služby. Často se tak stává, že policisty školí instruktor, který nebyl více než deset let na ulici, tedy v přímém výkonu, opět je to vnímáno jako nedostatečné. Školení na instrukčně metodických zaměstnáních párkrát do roka je také málo na to, aby mohli pružně reagovat na zákroky a potřeby těchto policistů. Fyzickou kondici tito policisté již nemají povinnost plnit v rámci služební přípravy a proto je u nich požadavek na kondiční připravenost nad běžnou populací. Bohužel pokud se nad tímto zamyslíme, je to poměrně nedostatečné, protože stav kondice obyvatelstva České republiky je na velmi špatné úrovni. Toto je v současné době patrné z náboru uchazečů k Policii ČR, kdy hlavně mladí žadatelé nesplní fyzické předpoklady.

Ve třetí skupině se poté nacházejí vedoucí obvodních oddělení, policisté obvodních oddělení např. v Ústeckém kraji, dále policisté kriminální služby a vyšetřování a další útvary. U této kategorie je dotace na procvičení donucovacích prostředků a taktických nácviků minimálně 4krát za rok, což už je opravdu velmi málo, pokud si uvědomíme, že zde jsou zařazeny i obvodní oddělení, které zasahují v prvním sledu proti pachatelům.

Čtvrtá skupina je brána už spíše jako teoretická, vedoucí územních odborů, pracovníci kriminalistického ústavu a další. Jsou to policisté, kteří nezakročí na ulici. Zde je dotace na výcvik spíše symbolická, aby si alespoň zopakovali jisté principy a postupy pro případné vyhodnocování zákroků a bezpečnostních opatření.

6 Zvláštní část

6.1 Bezpečnostní opatření

Kontroverzní a pro veřejnost nepochopitelné rozsudky soudů všech stupňů v kauzách trestných činů, které se staly v těchto sociálně narušených lokalitách a které jsou obecně chápány jako nespravedlivé, se stávají důvodem pro eskalaci rasové nesnášenlivosti v sociálně vyloučených lokalitách a jejich blízkosti, které mohou vést k páchání dalších trestných činů. V této části bych chtěl poukázat na dva takové případy. Prvním byly události, které vyvrcholily v největší střed pravicových extrémistů a jejich sympatizantů s policií v České republice. Byl to zákrok dne 17. 11. 2008 v sídlišti Janov, městské části města Litvínov na Mostecku. Druhým je zákrok ze dne 9. 4. 2011 v Krupce na Teplicku.

6.2 Bezpečnostní opatření Litvínov – Janov dne 17. 11. 2008

Zákrok, výzvy, použití donucovacích prostředků a další je při tomto opatření podle z. č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Důvody vyhrocené situace v městské části Janov jsou především sociální. Panelové sídliště postavené v 80.tých letech, bylo z části osídleno původními obyvateli majority a z menší části Romy. Docházelo ke střetům mezi majoritou a minoritou a dále ke střetům mezi Romy starousedlíky a nově přistěhovalými. Situace se postupně několik let vyhrocovala, bez systémových zásahů ze strany radnice. Stížnosti nebyly řešeny. Vymahatelnost práva byla na nízké úrovni. Zneužívání sociálních dávek na běžném pořádku. Proto se nelze divit, že na sídlišti vznikla buňka sympatizantů a posléze členů Dělnické strany a Autonomních nacionalistů. Střety mezi pravicovými extrémisty a Romy vyvrcholily vysláním „dělnických hlídek“, které by dohlížely na pořádek a bezpečnost na sídlišti. Tímto postupem ukázali extrémisté, že jim dění v této městské části není lhostejné a že mají snahu něco řešit. Vzhledem k tomu, že vedení města nereagovalo na vzniklou situaci dostatečně energicky a pružně, byla na den 17. listopadu 2008 na náměstí Míru v Litvínově svolána pravicovými radikály demonstrace všech nespokojených občanů města s následným pochodem do městské části Janov. Na tuto demonstraci se dostavilo cca 1000 osob. Po ukončení projevů, které poukazovaly na útoky ze strany Romů na ostatní občany a na nezájem vedení radnice situaci řešit, se

účastníci vydali na oznámený pochod z náměstí do městské části Janov. O tomto byla romská komunita spravena a na centrální části sídliště, v ulici Gluckova, stála skupina cca 300 Romů. Jejich veřejně deklarovaný úmysl byl nedopustit pochod radikálů jejich části sídliště.

Instruktaž pořádkových jednotek před zahájením vlastního bezpečnostního opatření byla zaměřena na rozdělení sil a prostředků a taktické postupy případného zákroku proti demonstrantům, jakož i případného doprovodu demonstrantů při jejich pohybu městem Litvínov. Jako hlavní cíl opatření bylo zdůrazněno zamezení přímého fyzického kontaktu mezi demonstranty a romskou menšinou obývající sídliště Janov, zamezit účastníkům pochodu, aby se cestou do Janova ozbrojili a zamezení případnému odklonu průvodu od ohlášené trasy pochodu (ulicemi Studentská, Tyrše a Fügnera, Podkrušnohorská, Křížatecká, s ukončením pochodu v ulici Hamerská v Janově) s tím, že průvod bude ze strany Policie ČR zastaven cca 50 metrů v ulici Hamerská od ulice Křížatecká tak, aby byly naplněny požadavky organizátorů a zároveň, aby bylo zabráněno fyzickému střetu se shromážděním Romů v ulici Gluckova a tím eliminovat rizika možných škod na životě, zdraví a majetku občanů. V instruktaži bylo zdůrazněno, kromě cíle celého opatření, zajistit klid a veřejný pořádek před, v průběhu a po skončení neohlášeného shromáždění pravicových radikálů. Dále byly připomenuty základní zásady při případném použití donucovacích prostředků, zejména přiměřenosti použití s osobní odpovědností každého policisty za případné důsledky. **Byla určena místa soustředění sil a prostředků takto:**

- KPJ ÚL (1. odd.) – posílení filtrů kolem Litvínova,
- ZJ KŘP ÚL – zásahová jednotka pro případné zadržení nebezpečného pachatele,
- KPJ ÚL (2. odd.), SPJ Praha (dále Pha), vodní stříkač – shromáždění na náměstí Míru,
- KPJ Středočeského kraje (dále Stčk), KPJ Českobudějovického kraje (dále ČB) – ul. Valdštejská, Studentská – doprovod pochodu do Janova,
- KPJ Východočeského kraje (dále Včk), SPJ Pha (2. odd.), obrněný transportér – vytvoření zóny v ulici Hamerská od ulice Křížatecká,
- KPJ Západočeského kraje (dále Zčk), obrněný transportér, vodní stříkač - vytvoření zóny v ulici Přátelství od ulice Podkrušnohorská,
- Celkem bylo nasazeno 956 policistů pořádkových jednotek

Instruktaž byla ukončena v 09:45 hodin. Následně se 1. odd. KPJ ÚL začlenilo jako ochrana policistů na filtrech kolem města. Ostatní jednotky se odebraly na svá shromaždiště k provedení dílčích instruktažů. Jednotlivá stanoviště byla postupně zaujata dle potřeb bezpečnostní situace ve městě.

V 12:30 hodin byly již všechny jednotky na svých přidělených stanovištích. Postupně se náměstí Míru zaplňovalo účastníky shromáždění a přihlížejícími občany a novináři. Začátek shromáždění byl organizátory posunut na 14:00 hodin. V okamžiku začátku shromáždění zde bylo cca 800 – 1000 osob, z větší části příznivců krajní pravice s více či méně zahalenými obličejí s vlajkami a štíty se symboly Dělnické strany a Autonomních nacionalistů. Nikdo z účastníků shromáždění zde nebyl viditelně ozbrojen, shromáždění proběhlo v naprostém klidu. Ze štábu velitele opatření směrem k pořádkovým jednotkám nebyl vydán žádný pokyn k jakékoliv činnosti.

V 14:45 hodin se zformovaný průvod vydal z náměstí Míru směrem do ulice Studentská, kde bylo vytvořeno čelo průvodu z KPJ Stčk, po stranách a na konci průvodu doplněno KPJ ČB. Dále byla posílena trasa pochodu na kružních křižovatkách v ulici Tyrše, Fügnera a Podkrušnohorská, neboť na základě vlastního zjištění se zde nacházel částečně rozebraný stavební materiál, který mohl sloužit jako zbraň radikálům. Když pochod dorazil do ulice Podkrušnohorská, došlo k přeskupení policejních sil tak, že KPJ ÚL a SPJ Pha se přesunuly k posílení zóny do Janova. KPJ Stčk a KPJ ČB dále doprovázely průvod.

Po příchodu průvodu na kruhový objezd pod ulicí Přátelství v cca 15:29 hodin se pochod zastavil a nenásledoval policejní vozidla v čele průvodu dále do ulice Podkrušnohorská. Čelo průvodu se dále vydalo směrem do ulice Přátelství k vytvořené policejní zóně, před kterou se zastavilo. Tímto došlo k porušení ohlášené trasy pochodu. Po tomto zjištění byl velitelem zákroku vydán pokyn k veliteli zóny k přednesení výzvy s informací, že došlo k porušení ohlášené trasy pochodu. Bezprostředně před vydáním výzvy se čelo průvodu samo obrátilo zpět do ulice Podkrušnohorská ke kruhovému objezdu. Po chvilce váhání se část průvodu nekontrolovaně odtrhla od hlavní skupiny a utíkala směrem k panelovému domu od ulice Podkrušnohorská směrem k ulici Chemiků a dále do ulice Hamerská a Přátelství se zjevným úmyslem vyhnout se policejní zóně a vniknout do centra sídliště. Při této snaze cca v 15:30 hodin již docházelo k házení

pyrotechniky a kamenů směrem k policejní zóně. Z důvodu nebezpečí z prodlení a z důvodu bezprostředního ohrožení života, zdraví a majetku občanů a policistů, bylo velitelem zóny rozhodnuto o provedení zákroku pod jednotným velením jednotkami SPJ Pha a oddílu jízdní policie Praha bez použití zákonných výzev dle ustanovení § 38 odst. 3 zákona o Policii ČR. Na tuto činnost SPJ, dav reagoval značně agresivně, docházelo k dalšímu házení předmětů, pyrotechniky a slzných granátů ze strany radikálů na zakročující policisty. K odražení těchto útoků byl vydán dle ustanovení § 38 odst. 2 zák. o Policii ČR pokyn k použití donucovacích prostředků hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany (§ 38 odst. 1 písm. a zák. o Policii ČR), obušek (§ 38 odst. 1 písm. c zákona o Policii ČR), vytlačování koňmi (§38 odst. 1 písm. f zák. o Policii ČR) a zásahová výbuška (§ 38 odst. 1 písm. j zákona o Policii ČR). O události poté bezodkladně velitel zóny informoval velitele zákroku a zároveň požádal o posílení svěřeného úseku, neboť se celý průvod tímto jednáním rozpadl a většina účastníků průvodu se zapojila do napadání policistů se snahou proniknout do sídliště Janov. Velitelem zákroku bylo rozhodnuto o vyslání 1. odd. KPJ ÚL do požadovaného úseku. Spojenými silami se podařilo útok radikálů odrazit a vytlačit částečně ulicí Podkrušnohorskou směrem zpět na Litvínov a část pod ulici Podkrušnohorskou do ulic Sklářská a Jandečkova, kde docházelo k lokálním bojům. Zde na místě docházelo k častým agresivním výpadům ze strany pravicových radikálů proti zakročujícím policistům, házeli proti policistům kameny, slzný plyn a skleněné láhve. Vzhledem k tomu, že útoky stále trvaly, hrozilo bezprostřední nebezpečí zranění zakročujících policistů či přihlížejících nezúčastněných osob a škodám na majetku, bylo velitelem zákroku rozhodnuto o provedení služebního zákroku za použití všech dostupných adekvátních donucovacích prostředků. Před započítím zákroku nebylo použito zákonné výzvy ve smyslu § 38 odst. 3 zák. o Policii ČR, neboť útok stále trval a bylo ohroženo zdraví osob a zákrok nesnesl odkladu. Při zákroku bylo ze strany pořádkových jednotek použito donucovacích prostředků hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany (§ 38 odst. 1 písm. a zák. o Policii ČR), obušek (§ 38 odst. 1 písm. c zák. o Policii ČR), vytlačování koňmi (§38 odst. 1 písm. f zák. o Policii ČR), zásahová výbuška (§ 38 odst. 1 písm. j zák. o Policii ČR) a vodní stříkač (§ 38 odst. 1 písm. i zák. o Policii ČR) nepřímým proudem vody z důvodu uvedeného v § 38 odst. 2 zák. o Policii ČR. Ve stejné době se část radikálů po menších skupinkách přemístila zpět k policejní zóně v ulicích Hamerská a Chemiků, kde opět útočili na zakročující policisty. Zjevným úmyslem radikálů bylo rozdrobit

policejní síly tím, že vyvolávali lokální konflikty na více místech současně. Tato jejich snaha byla eliminována operativním přesouváním jednotlivých pořádkových jednotek dle aktuální potřeby.

Cca kolem 17:00 hodin, kdy nejtěžší boje s radikály již ustávaly, bylo velitelem zákroku rozhodnuto o postupném stažení zakročujících jednotek zpět do zóny k odpočinku a případnému přeskupení sil. K dalšímu napadání policejní zóny ze strany radikálů již docházelo pouze sporadicky, ale aktivněji se do slovního napadání začali zapojovat přihlížející místní občané, kteří zcela otevřeně podporovali činnost radikálů. Přestože byla zóna stále držena, část jednotek byla využita k monitorování pohybu skupinek radikálů po městě Litvínově, nádraží ČD a odjezdu radikálů z města včetně monitorování města Mostu. Po vyhodnocení situace na místě bylo rozhodnuto o neprovádění dalších zákroků, neboť nedocházelo k páchání trestné činnosti, dav byl rozptýlen do malých skupin na teritoriu města a na místě se současně pohybovaly nezúčastněné osoby.

Došlo k zajištění celkem 15 osob pro spáchání různých přestupků. Byl zraněn neustanovený počet demonstrantů, kteří ze samozřejmých důvodů nevyhledali ošetření v místních zdravotnických zařízeních. Byl ustanoven pouze jeden zraněný muž, který utrpěl devastující zranění pravé končetiny vlastní podomácku vyrobenou pyrotechnikou. Toto zranění bylo zadokumentováno zakročujícími policisty (dokumentaristou) a pořízený videozáznam později posloužil jako důkaz proti samotnému demonstrantovi, protože tento se domáhal škody po Policii ČR s tím, že mu uvedené zranění způsobila sama policie při zákroku.

Tento zákrok byl pro pořádkové jednotky nový v tom, že probíhal na otevřeném sídlišti, kde nebylo možné zaujmout pevné postavení. Přitom výcvik a doposud provedené zákroky byly postaveny na statickém postavení jednotek a tzv. hermetickém uzavření prostoru. Dalším nepříjemným zjištěním byla velká morální, ale vlastně i fyzická pomoc ze strany místních občanů. Tím, že se stavěli mezi útočící radikály a policisty, sloužili jako živé štíty a policisté se s tímto pasivním odporem nedokázali vypořádat bez toho, aby na tyto občany vlastně také neutočili. Dále občané odemykali průchozí vchody panelových domů a radikálové tak mohli probíhat skrz domy a zkracovali si tak vzdálenosti a tímto vytvářeli zakročujícím policistům mnohé problémy při přesouvání jednotek.

Celkem bylo zraněno 60 policistů pořádkových jednotek. V některých případech i dost vážně. Jeden policista byl popálen včetně dýchacích cest. Přestože protiúderová ochrana již byla na vysoké úrovni, bylo celkem 16 policistů zraněno na hlavě, obličeji a krku, toto bylo dáno hozenými těžkými předměty ze strany agresorů. Zbylá zranění byly poranění horních nebo dolních končetin. Dále policie utrpěla dost vážné škody na materiálu a to jak na vozidlech, kdy jedno shořelo, tak na osobní výstroji a výzbroji zakročujících policistů, zejména poškozené protiúderové přilby.

Velitelem zákroku a jeho nadřízenými a dále kontrolními orgány Policie ČR, byl tento zákrok vyhodnocen jako oprávněný, zákonný a použití prostředků za přiměřené situaci a účinné. Přesto provedeným následným vyhodnocením taktiky zákroku bylo zjištěno, že nebyla plně vyhovující situaci a na nejbližší poradě velitelů pořádkových jednotek byla vypracována taktika zákroků, která by odpovídala mobilnímu boji menších a tudíž operativnějších jednotek. Tomu byl i v následném období přizpůsoben výcvik. Dále bylo zjištěno, že pokud zákrok probíhá na velkém prostoru a jedná s v podstatě o několik lokálních zákroků, nemá velitel, který zákroku velí, dostatečný přehled o situaci.⁶⁰

6.3 Bezpečnostní opatření Krupka dne 9. dubna 2011

Zákrok, výzvy, použití donucovacích prostředků a další je při tomto opatření podle z. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodem situace v této lokalitě byly stejné, jako v Janově v roce 2008. Také zde se jednalo o panelové sídliště osídlené majoritou i minoritou. Bydlí zde cca 2000 Romů a dochází zde k neustálým sporům. Přestože přímo u vchodu do sídliště je situováno obvodní oddělení policie, byla zde situace velmi výbušná. Zvláštností bylo, že zatímco v Janově byly strany sporu jasně vyhraněné, bílá majorita a romská minorita, zde v Krupce to již nebylo. V sousedním Ústí nad Labem, kde byl v dubnu 2009 zorganizován pravicovými radikály velkých pochod městem. Tohoto pochodu se účastnily i soukmenovci z Německa, konkrétně příznivci z Drážďan a okolí. Přítomnost německých nacionalistů na našem území byla velmi vnímána, a proto v Ústí nad Labem vznikla občanská iniciativa „V Ústí

⁶⁰ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Odbor služby pořádkové policie*, Vyhodnocení zákroku pod jednotným velením Krajského ředitelství policie ústeckého kraje ze dne 24. 11. 2008, Česká republika, 2008.

nad Labem nácky nechceme“. Dělnická strana sociální spravedlnosti (dále DSSS) využila situace, že na sídlišti bydleli dva pachatelé zvlášť závažného trestného činu romské národnosti. Oba mladíci v době, kdy jeden z nich byl mladiství a druhý nezletilý, na nádraží v Krupce, přepadli 12 letého chlapce, kterého několik hodin fyzicky mučili a sexuálně týrali. Po jejich odhalení a odsouzení snížil odvolací soud rozsudek staršímu pachateli na poloviny původní výměry. Samozřejmě, že díky médiím byl případ všeobecně znám a výrok odvolacího soudu vyvolal polemiky a to nejen mezi laickou veřejností. Šikovným využitím této situace pravicovými radikály došlo k výraznému zhoršení situace na sídlišti. Bylo oznámeno protestní shromáždění ve smyslu nespravedlivě sníženého trestu, s následným pochodem z vlakového nádraží Krupka – Bohosudov, kde došlo ke spáchání výše uvedeného skutku, přes město Krupka na sídliště Maršov v ul. K. Čapka, kde bylo bydliště pachatelů. Opět došlo i k radikalizaci Romů ze sídliště, kteří chtěli zabránit pochodu radikálů všemi způsoby. Pro polici bylo novinkou, že blokády pochodu se chtěli účastnit i příznivci občanské iniciativy z Ústí nad Labem a dále mělo být zneužita přítomnost několika kněží k vyhlášení spontánního náboženského shromáždění. Podle § 4 odst. 1 písm. b) zákona 84/1990 o právu shromažďovacím Sb., nemají shromáždění pořádané církví oznamovací povinnost a úřady je tedy nemohou zakázat. Toho si byli členové iniciativy z Ústí nad Labem dobře vědomi, a proto přišli s touto taktikou.

Pochodu radikálů se účastnila cca 250 příznivců a sympatizantů DSSS a cca 500 jejich odpůrců. Samozřejmostí byla přítomnost velkého počtu zástupců médií a také přihlížejících. Z tohoto důvodu bylo na území Územního odboru PČR v Teplicích vyhlášeno časově neomezené bezpečnostní opatření k zajištění klidu a veřejného pořádku. Byly povolány pořádkové jednotky z několika krajů.

Instruktaž pořádkových jednotek před zahájením vlastního bezpečnostního opatření byla zaměřena na rozdělení sil a prostředků a taktické postupy případného zákroku proti účastníkům pochodu a manifestace a jejich odpůrcům, jakož i případného doprovodu pochodu na ohlášené místo a zpět k nádraží ČD Krupka – Bohosudov. Jako hlavní cíl opatření bylo zdůrazněno zamezení přímého fyzického kontaktu mezi účastníky z řad DSSS a jejich odpůrci na trase přesunu a na místě akce samotné, zamezit účastníkům pochodu, aby se po trase ozbrojili a tím eliminovat rizika možných škod na životě, zdraví a majetku občanů. Dále bylo zdůrazněno, že je třeba monitorovat situaci při přesunech tam i zpět vzhledem k

možnosti napadení účastníků ze strany odpůrců oznamovaného pochodu. V instruktaži bylo zdůrazněno, kromě cíle celého opatření, zajistit klid a veřejný pořádek před, v průběhu a po skončení ohlášené akce. Dále byly připomenuty základní zásady při případném použití donucovacích prostředků, zejména přiměřenosti použití s osobní odpovědností každého policisty za případné důsledky. Jednotliví velitelé byli upozorněni na riziková místa po trase přesunu a na místě akce. Všem byla důrazně připomenuta povinnost kameramanů k správnému nastavení videokamer, nová kazeta, časy, formát natáčení. **Při instruktaži byla určena místa soustředění sil a prostředků takto:**

- SPJ Praha – úsek v ulici Karla Čapka, vstup do sídliště, areál DELTA, schodiště z ulice Dukelských hrdinů,
- Vodní stříkače – podpora SPJ v jejich úseku pro případný zákrok proti oběma stranám,
- 1. odd. KPJ KŘP ÚK – doprovod pěšího přesunu po celé délce z nádraží k Deltě a zpět, záloha pro práci ve městě dle potřeby,
- 2. odd. KPJ KŘP ÚK – v první fázi statické zajištění ulic Komenského, Havlíčkova, K Háječku, v další fázi ulice Karla Čapka,
- Eskortní skupina – záloha na parkovišti u prodejny TESCO pod OOP Krupka k podpoře zakročujících policistů a případné eskortní činnosti,
- Zásahová jednotka KŘP ÚK – záloha pro případný zákrok proti nebezpečnému pachateli na území města Krupka,
- Služební kynologie a hipologie – pokrytí prostoru sídliště v ulicích Karla Čapka a Dukelských hrdinů, podpora pro případný zákrok SPJ Praha v sídlišti,
- KPJ KŘP Libereckého kraje (dále KPJ LK) – záloha v ulici Havlíčkova pro případné zákroky v prostoru sídliště v ulicích Karla Čapka a Dukelských hrdinů.
- KŘP ÚK – Anti-konfliktní tým, dále jen AKT
- Celkem bylo nasazeno 476 policistů pořádkových jednotek.

Instruktaž pro policisty pořádkových jednotek byla ukončena v 10:40 hodin. V průběhu dne docházelo k nasazení jednotlivých sil. V 11:00 hodin všechny pořádkové jednotky hlásili zaujmutí stanoviště a probíhala kontrola spojení. V 11:45 hodin TYGR 1 hlásí přítomnost faráře v ulici Karla Čapka ve vstupu do sídliště. Na místě bylo přítomno cca 200 osob. Pochod DSSS se dal do pohybu

v 13:15 hodin u nádraží Českých drah v Bohosudově. Následně v 14:10 hodin. BOXER 4 hlásí nájezd většího počtu vozidel s cca 30 Romy na parkoviště u Tesca, a proto je nařízen přesun BOXER 300 do tohoto prostoru. V 14:12 hodin probíhají v ulici Karla Čapka ve vstupu do sídliště bohoslužby, na místě bylo přítomno už cca 500 osob včetně mužů, žen a dětí. Štáb byl upozorněn na přítomnost dětí na místě. Dochází k radikalizaci účastníků na místě. Skupina cikánů od parkoviště u Tesca se včlenila mezi účastníky bohoslužby na vstupu do sídliště. V 14:16 hodin LEKCE 3 požaduje stažení AKT z místa možného zákroku u vstupu do sídliště, protože lidé na veřejné bohoslužbě bránili průchodu DSSS na schválené trase pochodu. Následně v 14:19 hodin je AKT staženo z místa. Pověřený policista ÚO Teplice provádí výzvy směrem k bránícímu shromáždění s cílem uvolnění neoprávněně obsazené pozemní komunikace. Je dána lhůta 10 minut pro opuštění prostoru s vytýčením odchodové trasy a upozorněním, v případě neuposlechnutí výzvy, na další postup policie. V 14:27 hodin je pochod DSSS na křižovatce ulic Komenského a Karla Čapka, kdy z bezpečnostních důvodů provádí doprovod BOXER 3. V 14:31 hodin LEKCE 3 hlásí ve vstupu do sídliště přítomnost skupiny Romů, ozbrojených tyčemi a jinými údernými předměty a připravující se na střet. Proto je v 14:34 hodin pochod DSSS zastaven BOXEREM 3 v ulici Karla Čapka vedle OOP, neboť průchod sídlištěm je znemožněn a hrozilo zde možné napadení ze strany místních Romů.

Následně v 14:36 hodin je provedena opakovaná výzva „Jménem zákona“ s výstrahou, že pokud osoby neupustí od svého protiprávního jednání, bude proti nim proveden zákrok pořádkových sil za použití donucovacích prostředků. Na výzvu bylo reagováno zvyšující se agresivitou přítomných osob, výzva s výstrahou byla zcela ignorována. V této době na místě již nebyli přítomni žádné děti, a proto v 14:39 hodin BOXER 2 vydal na přímý pokyn velitele zákroku BOXER 1 rozkaz k provedení služebního zákroku, směřujícího k uvolnění pozemní komunikace tak, aby mohl pokračovat pochod DSSS po oznámené a schválené trase.

V 14:41 hodin TYGR 1 předává informaci LEKCI 3, že vyslechl rozhovor blíže neustanovených cikánů v ulici Karla Čapka o tom, aby si připravili nože a další zbraně k útoku. Tato informace byla ihned postoupena všem zakročujícím policistům a štábu bezpečnostního opatření. V 14:44 hodin LEKCE 22 hlásí zaujmutí pozice a připravenost ke služebnímu zákroku. Dochází ke kontaktu s

bránícími osobami, zvyšování jejich agresivity a k napadání policistů se štítů tlačení a kopáním.

Následně v 14:47 hodin LEKCE 3 vyhodnocuje situaci jako neudržitelnou, vydává pokyn k použití zásahových výbušek a k aktivnímu vytlačení davu cca 500 osob směrem do sídliště. Zárok je prováděn za přímé podpory BOXERA 4 a LASO 1. Při tomto prvotním služebním zákroku bylo použito donucovacích prostředků ve smyslu ustanovení § 53 odst. 1, 2, 3 písm. a, b; odst. 5 zákona o Policii ČR. Byly použity donucovací prostředky hmaty, chvaty, údery a kopy (§ 52 písm. a, zákona o Policii ČR), obušek a jiný úderný prostředek (§ 52 písm. c, zákona o Policii ČR), vytlačování štítem (§ 52 písm. h, zákona o Policii ČR), vytlačování koněm (§ 52 písm. i, zákona o Policii ČR), zásahová výbuška (§52 písm. l, zákona o Policii ČR). Zárok byl přímo veden proti nejagresivnější skupině cca 80 neustanovených osob, případné následky služebního zákroku nemohly být hodnověrně ověřeny, neboť se celý dav rozutekl do sídliště. Na místě nezůstal nikdo, kdo by uplatňoval škodu na zdraví či majetku. Zárok byl proveden rychle, efektivně a v rámci zákonných oprávnění a bylo docíleno požadovaného výsledku, kterým bylo uvolnění pozemní komunikace pro umožnění pochodu DSSS.

V 14:48 hodin BOXER 4 a TYGR 1 pracují na vyčištění pozemní komunikace v sídlišti. BOXER 4 zajišťuje jednu osobu dle ustanovení § 26 odst. 1 písm. f, zákona o Policii ČR, neboť spáchal přestupek dle ustanovení § 47 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích. Následně v 14:49 hodin se LEKCE a LASO vrací do výchozího postavení mezi areálem obchodu DELTA a vstupem do sídliště. BOXER 3 a KYNOLOG 1 zahajuje doprovod pochodu DSSS sídlištěm,

V 15:15 hodin BOXER 4 požaduje ESKORTU pro další zajištěné osoby, které byly zajištěny dle ustanovení § 26 odst. 1 písm. f) zákona o Policii ČR pro spáchání přestupků dle ustanovení § 47 odst. 1 písm. e) a § 49 odst. 1 písm. c, o přestupcích a ustanovení § 14 odst. 2 písm. c, zákona č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím. Pochod DSSS prošel ulicí Dukelských hrdinů a dále k areálu DELTA k provedení projevů. V průběhu projevů dochází k hlasitému narušování ze strany cikánů, rozmístěných po opěrné zdi u vstupu do sídliště. Na místě situaci řešili pořádkové jednotky BOXER 4, TYGR 1 a KYNOLOG 1 preventivním působením bez provedení zákroku. V 16:05 hodin jsou projevy představitelů DSSS ukončeny, je zformován průvod na zpáteční cestu ulicí Karla Čapka kolem

OOP Krupka směrem k ulici Komenského. Doprovod provádí LEKCE 22 a BOXER 3.

Následně v 16:15 hodin přichází požadavek z řídicího štábu k zadržení jednoho z řečníků z důvodu podezření ze spáchání přečinu Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod dle § 356 z. č. 40/2009. BOXER 2 požaduje udání popisu osoby či kontaktování pracovníků SKPV na BOXERA 3 k označení osoby. V 16:20 hodin řídicí štáb upřesňuje popis osoby a BOXER 1 požaduje, aby vrtulník zaměřil detail pochodu k identifikaci zájmové osoby. Zároveň vydává pokyn pro BOXERA 4 k zadržení označené osoby v takticky vhodném prostoru dle § 76 odst. 1 trestního řádu. V 16:30 hodin vstupuje pochod do prostoru křižovatky ulic Dlouhá a Boženy Němcové a BOXER 4 provádí zákrok k zadržení označené zájmové osoby. Při provádění zákroku dochází k aktivnímu bránění ve služebním zákroku osobami z řad DSSS. K provedení tohoto úkolu byl primárně určen BOXER 200 a pro zdárné zakončení úkonu a bezpečnost zasahujících policistů byl určen BOXER 300. Tyto jednotky byly urychleně přesunuty ulicí Komenského do ulice B. Němcové. Tím se jednotce podařilo dostat před průvod, který byl cca 100 metrů od zaujaté pozice na křižovatce těchto ulic.

Po rychlém vyhodnocení situace zvolil BOXER 4 toto místo jako nejvhodnější k provedení zadržení zájmové osoby. Důvodem byl následný nevýhodný terén pod tímto místem, kde se komunikace rozšiřuje v sídliště a park. Dalším kritériem byla absence nezúčastněných osob a tím minimalizace rizika jejich zranění. Niže v sídlišti stálo množství mládeže a přihlížejících obyvatel Krupky. O pozdějším provedení nebylo také uvažováno z důvodu příliš široké komunikace se silným provozem od Teplic a následné úzké uličce k nádraží ČD a další možnosti přítomnosti nezúčastněných osob.

Na místě BOXER 200 určil k provedení zadržení BOXERA 201, 204. K podpoře pro případ napadení ze strany příznivců DSSS byl určen BOXER 300. Vzhledem k tomu, že se dav přibližoval, a nebylo jasně vidět zájmovou osobu, dotázal se BOXER 4 přes RDST Matra znovu, zdali se tato osoba v čele průvodu nalézá a jak vypadá. Dostal informaci, že se jedná o muže se zelenou čepicí a slovenskou vlajku, již nemá držet vztyčenou, ale nést ji na púl žerdi a že je uprostřed davu asi ve 4 řadě zpředu. Tato informace byla bohužel slyšet hlasitě z radiostanic v

přítomných vozidlech, které provázely pochod a také z některých vozidel BOXERA 4.

Na tuto skutečnost musel reagovat ihned BOXER 200, muže označil přítomným dvěma družstvům BOXERA 201 a 204. V ten okamžik a zřejmě na základě slyšené relace z RDST Matra se označený muž snažil zbavit vlajky tím, že ji od něj přebíral jiný muž a snažil se zmizet v davu směrem k protilehlé restauraci. BOXER 201 a 204 zvolil bezprostředně variantu zákroku se zadržením osoby a s urychleným průchodem davem na protilehlou stranu ulice, aby byly minimalizovány škody na zdraví či majetku účastníků pochodu. Po dobu postupu davem byly hlasitě dávány výzvy „Jménem zákona ustupte“ a to proti osobám, které tvořily čelo davu a tyto osoby částečně uposlechly. Na základě tohoto postupu nakonec došlo k zadržení zájmové osoby. Již v době přiblížení BOXERA 201 a 204 však byla vidět evidentní aktivní snaha osob, pohybujících se v okolí zájmové osoby o její bránění a maření zdárného dokončení služebního zákroku k jejímu zadržení. Z tohoto důvodu musely být dále zajištěny další osoby, které kladly aktivní odpor tím, že zájmovou osobu držely a i přes opakované výzvy ji nechtěly pustit a bránily tak cca 2-3 minuty zdárnému dokončení zákroku. Bylo velmi obtížné od sebe osoby oddělit tak, aby nebylo způsobeno jejich zranění. Osoby byly zajištěny dle ustanovení § 26 odst. 1 písm. f zákona o Policii ČR z důvodu spáchání přestupku neuposlechnutí výzvy dle ustanovení § 47 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích ve znění pozdějších předpisů.

Vzhledem k tomu, že situace se stala velmi nepřehlednou a již při přiblížení k davu se zájmová osoba začala chytat různých osob v davu (čelo tvořilo cca 30 osob) bylo třeba tento oddělit od zakročujících policistů, byl bezprostředně po zahájení zákroku vyslán BOXER 300 k zajištění ochrany BOXERA 200.

Výše popsané okolnosti nedovolily (§ 10 odst. 5 zákona o Policii ČR) před započítím služebního zákroku použít slov „jménem zákona“ a odpovídající výzvy směrem k osobě, proti které úkon směřoval. Osoba se aktivně snažila ukrýt, znemožnit svou identifikaci, uniknout i za pomoci dalších osob a věc nesnesla odkladu, protože reálně hrozilo nebezpečí, že služební zákrok nebude možné účelně dokončit. Povinnost Poučení podle § 13 zákona o Policii ČR byla splněna rovněž dodatečně při předávání eskortní skupině, jelikož tomu v počátku bránila povaha a okolnosti zákroku.

Rovněž nebylo možno vzhledem k povaze úkonu provést zákrok na tomto místě ve vzniklé situaci jiným způsobem, jelikož bylo nutno chránit zdraví a život policistů a splnit zdárně uložený úkol (podmínky: dav cca 250 osob, městská aglomerace, emotivní projevy účastníků pochodu, celé čelo průvodu mělo v rukou dřevěné a plastové tyče s transparenty, známá loajalita a fyzická zdatnost členů DSSS při již uspořádaných akcích apod.). Výzvy uvedené výše slyšel BOXER 4. Poté co došlo k zákroku, byly dány BOXEREM 200 další opakované výzvy, aby se osoby pustily a nekladly odpor a to jménem zákona, těmto byl přítomen osobně BOXER 4.

Na místě se na BOXERA 4 nikdo neobrátil s žádostí o zdravotní pomoc, zranění nezúčastněných osob nebylo hlášeno, sanitku nikdo nepožadoval. Pokud na místě k nějakému zranění účastníků pochodu přesto došlo, tak výhradně v souvislosti s aktivním vystupováním jedinců na obranu zadržené zájmové osoby bezprostředně směřujícím k zmaření účelu, sledovaného služebním zákrokem a tedy s plným vědomím přímého rizika případné újmy na zdraví při překonávání jejich aktivního odporu.

V průběhu bezpečnostního opatření bezprostředně hrozilo napadení aktivistů DSSS ze strany odpůrců ohlášené akce. Jejich projevy a agresivita směřovaly k aktivnímu vyvolávání fyzických střetů s účastníky akce z řad DSSS. Tato skutečnost byla umocněna i účelovým zneužitím „náboženského shromáždění“ k dosažení svých protiprávních cílů. Z tohoto důvodu musel být proveden zákrok k vytlačení davu odpůrců do bezpečné vzdálenosti od aktivistů DSSS za použití 33 kusů zásahové výbušky. Policisté pořádkových jednotek prováděli zákroky s cílem ochrání klidu a veřejného pořádku, zdraví, života a majetku osob ve smyslu § 2 zákona o Policii ČR, zejména provedením služebních zákroků pod jednotným velením ve smyslu § 59 odst. 1 zákona o Policii ČR a za použití donucovacích prostředků, stanovených v § 52 zákona o Policii ČR.⁶¹

Zákroky pořádkových jednotek byly provedeny v souladu s platnými právními normami ČR. Způsob a intenzita prováděných služebních zákroků a použití donucovacích prostředků odpovídalo dané situaci a intenzitě odporu, směřujícího k vyvolání či trvání protiprávního stavu a bylo vyhodnoceno velitelem

⁶¹ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Odbor služby pořádkové policie, Vyhodnocení zákroku pod jednotným velením Krajského ředitelství policie ústeckého kraje ze dne 12. 4. 2011, Česká republika, 2011.*

zákroku jako zákonné a tudíž oprávněné, přiměřené a účinné k obnovení klidu a veřejného pořádku.

6.4 Zhodnocení bezpečnostních opatření

Zárok v Krupce na sídlišti Maršov probíhal ve stejném prostoru jako v roce 2008 v Janově. Panelové sídliště nedovoluje pořádkovým jednotkám zaujmout pevné stanoviště. Proto musel být celý prostor rozdělen do sektorů s odpovědností jednotlivých velitelů pořádkových jednotek. Byla použita ofenzivní taktika spočívající v neustálém pohybu malých týmů ve svěřeném prostoru. Takto je zajištěna neustálá přítomnost příslušníků pořádkových jednotek, kteří pasivně nevyčkávají na stejném místě. Protistrana má zákonitě pocit, že policisté jsou všude. Neustále se kolem nich vynořují nové a nové týmy pořádkových jednotek. To samozřejmě vede k dezorientaci. Tato taktika vede k rozmělnění velkého davu na menší skupiny. Dav ztratí anonymitu a rovněž pocit síly z velkého kolektivu. Startéři nejsou v malých skupinách schováni a tudíž i jejich statečnost a agresivita klesá úměrně se zmenšující se skupinou. Použití této taktiky také efektivně umožní oddělit samotné demonstranty od nezúčastněných osob. Snižuje se výrazně riziko zranění všech osob a to jak nezúčastněných, tak demonstrantů a zakročujících policistů. Významnou pomocí je plné pochopení práce a plné začlenění policistů anti-konfliktních týmů. Přestože stojí mimo strukturu pořádkových jednotek a ani nepodléhají velení velitele zákroku, je jejich role nezastupitelná. Svoji prací si získali respekt jak policistů pořádkových jednotek, tak i demonstrantů.

7. Závěr

Předpokladem dobře fungující organizace jsou zdroje, zdroje lidské, jejich kvantita a kvalita. Schopnost pracovat, spolupracovat, vzdělávat se a zdokonalovat se. Dalším předpokladem jsou zdroje finanční. Jednou z cest získání druhého, je předpoklad dobré a úzké spolupráce. Ta tu ostatně byla i v dřívějších dobách. Se změnou politického klimatu po roce 1989 a hlavně vstupem České republiky do Evropské unie a Schengenského prostoru se stává stále více klíčovou přeshraniční spolupráce. Tato přeshraniční spolupráce měla za následek zavedení studijních pobytů pro policisty speciálních útvarů, které tu již byly a které dále vznikaly. Důvod byl zcela logický. V okolních zemích, které nebyly zasaženy komunistickým režimem, byl vývoj většiny technologií na vyšší úrovni než u nás, policejní složky nebyly provázané politickým vláknem a měli velký prostor pro svou práci. Nově vznikající Policie České republiky tak chtěla poznávat nové postupy a strategie, používání prostředků pro zvládnutí krizových situací a zahraniční spolupráce nabízela jedinečnou možnost, jak si od každého vzít nějaký nápad, myšlenku. Proto se dnes setkáváme s odborným názorem, že Útvar rychlého nasazení je jeden z nejlepších protiteroristických útvarů na světě a speciální pořádkové jednotky jsou jedny z nejlepších v Evropě. Tuto skutečnost můžeme vnímat po několik let, kdy se naše jednotky účastní mezinárodních cvičení a umísťují se při vyhodnocení na předních místech.

Z pohledu pořádkových jednotek je prioritní spoluprací oblast potírání extremismu. V rámci tohoto společného projektu vzniklo mobilní monitorovací centrum (**dále MMC**), toto vozidlo zajišťuje online přenos do štábního vozidla, které je v terénu a dále na hlavní štáb. Potřeba tohoto specializovaného pracoviště se v plné míře projevila při událostech v Janově 17. 11. 2008. Zákrok probíhal na velmi rozlehlém území, panelové domy znemožňovaly ucelený pohled. Rozdělení demonstrantů do skupin, nutili zakročující policisty, kteří vyčkávali ve statické postavení, reagovat bez všeobecného přehledu. Při vyhodnocování zákroku byla schopnost mít o situaci přehled stanovena jako prioritní. Na společné poradě s německými kolegy bylo zjištěno, že je trápí stejné nedostatky a proto bylo rozhodnuto připravit společný projekt, který by v budoucnu podobnou slabinu eliminoval.

Další a podstatná změna nastala v chápání taktického používání donucovacích prostředků. V dřívějších dobách se donucovací prostředky jako použití slzného granátu, zásahové výbušky, vytlačování koněm, služební pes používaly až po použití donucovacích prostředků hmatů, chvatů, úderů a kopů nebo úder obuškem, tzv. tonfou. V podstatě to znamenalo, že nejdříve došlo k fyzickému kontaktu policistů a demonstrantů a až v pozdějším stádiu zákroku došlo k použití těchto technických prostředků. Fyzický kontakt znamenal vážný problém, docházelo k velkému počtu zraněných na obou stranách. To ostatně ukázal zákrok nejen v Janově, ale i v dřívějších dobách např., při pořádání mezinárodního měnového fondu a summitu NATO v Praze v letech 2000 a 2002. Po vyhodnocení použité taktiky došlo i k odborné diskuzi na téma vhodnosti používaných donucovacích prostředků. Do diskuze byli zapojeni jak velitelé pořádkových jednotek a jejich instruktoři ale i policejní psychologové a právníci. Výsledkem byla změna pohledu na taktiku zákroku a to z hlediska používání donucovacích prostředků tak, aby došlo k co největšímu psychologickému dopadu. Jedná se o reálný náznak možné hrozby. Demonstrantovi je jasně deklarována hrozba ze strany policie a fyzický kontakt je postaven na poslední místo, jako hrozba nejvyšší. Paradoxem je, že tento postup je protistranou vnímám jako podstatně agresivnější a použitý postup jako neadekvátní. Postupně došlo k tomu, že v dnešní době je fyzický kontakt hodnocen jak ne úplně dobře zvládnutý zákrok. Vhodnost nastoupeného trendu ve výcviku a hlavně v myšlení policistů, lze jasně demonstrovat na počtu zraněných policistů. V Janově v roce 2008 bylo zraněno 60 policistů pořádkových jednotek. Někteří policisté utrpěli středně těžká zranění. V Krupce v roce 2011 byl zraněn jeden policista a ten si zranění přivodil sám, podvrkl si kotník na terénní nerovnosti. Tohoto markantního rozdílu bylo dosaženo právě celkovou změnou strategie a myšlení. Pochopení, že donucovací prostředky použité ve správném a dobře dávkovaném pořadí, zamezí osobnímu kontaktu. Při bezpečnostních opatřeních se začali ve velkém počtu používat donucovací prostředky **vytlačování vozidlem, vytlačování štítem, vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky**. Vytlačování vozidlem je v poslední době velmi užívaným prostředkem pro oddělení různých davů nebo např. pro uzavření prostoru. Vytlačování štítem bylo hojně užíváno na počátku platnosti tohoto oprávnění, ale v současné době se téměř nepoužívá, protože se přešlo na aktivní vedení zákroků, zavedly se tzv. mikro týmy, kdy se jedná o menší počty policistů

ve družstvu a držení štítu by bylo neefektivní a vlastně i nežádoucí. Jako velmi zásadní změnou bylo zavedení **vrhacího prostředku majícího povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky**. Jak již bylo vysvětleno, jedná se o např. vrhač HK 69 nebo elektrický taser. Z vlastní zkušenosti mohu jako velitel 1. Oddělení speciální pořádkové jednotky krajského ředitelství Policie ČR Ústeckého kraje říct, že tyto dva donucovací prostředky často zastaví jakoukoliv činnost agresorů při bezpečnostních opatřeních, ale i při menších zákrocích. Zde ale narážíme na ekonomickou stránku věci, kdy jsou potřeba náboje ho vrhače, tzv. „siri“, které slouží pro přímé zasažení agresora a jeho eliminaci a tyto náboje jsou velmi drahé, řádově se pohybujeme v částkách stokorun za jeden „výstřel“. To samé platí o hlavicích do taseru, kdy nákup tohoto materiálu je velmi drahý, ale mnohdy je použití těchto prostředků jedinou možností pro dokončení zákroku. Nákupy těchto částí donucovacích prostředků často trvají měsíce i déle, nebo nepochopitelně leží nevyužité ve skladu a nikdo je neexpeduje ani po urgencích ze strany velitelů pořádkových jednotek. Samotný systém centrálních nákupů u Policie ČR je velmi zastaralý a kostrbatý. Materiál nakupují civilní zaměstnanci, ale bylo by potřeba, aby docházelo k nákupu materiálu v rámci oficiálně konzultované shody s policisty. Nové trendy ve výcviku, neustálá výměna informací a zkušeností mezi jednotlivými pořádkovými jednotkami v republice vedou k tomu, že výcvik a taktika se postupně dostává na stejnou úroveň, ale ta má vzestupnou tendenci. Úzkou spoluprací mezi speciálními pořádkovými jednotkami se tyto dostávají díky vlastní profesionalizaci na vyšší úroveň než krajské pořádkové jednotky. Tento úkaz je jasně demonstrován, při vyžadování SPJ na opatření do krajů, kde tyto jednotky nejsou. Usnadňuje se tak nasazování těchto jednotek v rámci větších bezpečnostních opatření, protože jsou secvičené na stejnou úroveň. Stále více se rozšiřuje role působení těchto jednotek a stále a více plní i další úkoly spojené s činností IZS. Mění se celkový přístup k pořádkovým jednotkám ze strany vedení policie a je více chápána jejich nová role složky PČR, která je kdykoliv schopná včas a adekvátně zasáhnout v nejrůznějších krizových situacích. Tento jev je patrný po útoku nemocné ženy na podzim roku 2014 ve Žďáru nad Sázavou a následně v roce 2015 v Uherském Brodě, kdy po těchto útocích se zvýšil požadavek na vytvoření zákrokového týmu pro řešení situace, nazývané „AMOK“. Se zvyšující se rolí pořádkových jednotek v hierarchii policie zvyšuje pocit důležitosti a sounáležitosti policistů těchto jednotek. Tím se zároveň zlepšuje

motivace policistů a samozřejmě to pomáhá zlepšit mediální obraz PČR před veřejností. Je nutné pokračovat nastoupenou cestou a naplňovat základní heslo PČR „Pomáhat a chránit“.

Samozřejmostí by měl být rozvoj potenciálu těchto jednotek. Ten by měl zákonitě směřovat k jejich úplné profesionalizaci. Je nutné, aby politici stanovili dlouhodobé jasné směřování PČR k určitému cíli. Bohužel jsme neustále svědky toho, že s nástupem každého nového ministra vnitra prochází policie opakovaně novou a novou reorganizací. To není nic jiného než neustálé nezodpovědné mrhání zdroji, které ovšem nemá policie na rozdávání. Nemám na mysli pouze peníze. Jedná se především o lidský potenciál. Trvá roky, než z nováčka vyroste zkušený policista. U specializovaných složek policie to platí mnohonásobně. Jak jsem již uvedl, jedinou správnou cestou je profesionalizace a zavádění nových postupů, materiálů, znalostí a vědomostí. V případě krajského ředitelství PČR Ústeckého kraje, vznikla 1. 5. 2015 další speciální pořádková jednotka. Jedině tak bude dále možné zvýšit akceschopnost jak samotného krajského ředitelství, tak i policie samotné a bude možné dále zavádět nové trendy v nasazování pořádkových jednotek jak pro potřeby policie, tak pro potřeby v rámci IZS. V současné době je rozmístění speciálních pořádkových jednotek strategicky výhodné pro řešení současných problémů. Jednotlivé složky Integrovaného záchranného systému České republiky dnes a denně v bezpočtu akcí dokazují, že jsou neustále připravené pomáhat všude tam, kde je toho nezbytně zapotřebí. Očekávání vně kladená stvrzují slibem, přísahou. Dokazují to nejen svým profesionálním přístupem, ale mnohdy neváhají k záchraně občanů a jejich majetku nasadit i své vlastní zdraví a někdy i to nejcennější, své životy.

V této práci jsme komparací zjistili, že po určitém období se vždy rozšířil okruh použitých donucovacích prostředků. Největší zlom nastal po roce 1989, kdy se u nás tzv. otevřely státní hranice a mohlo tak dojít k zahraniční spolupráci. Této změny jsme byli svědky ve vztahu k dynamičnosti právní úpravy a pro potřeby legitimacy a zakotvení speciálních ustanovení ve vztahu k použití donucovacích prostředků.

Z uvedeného výzkumu je zřejmé, že nezáleží jen na zavádění dalších nových donucovacích prostředků, ale je potřeba přemýšlet nad jejich použitím, zajistit vycvičenost policistů a jejich dobré materiální zabezpečení. Ne vždy je

potřeba někoho nejdříve „zpracovat rukama“ pomocí hmatů a chvatů, ale mnohdy je lepší upozornit agresora na použití mnohem závažnějších donucovacích prostředků, které by mohly být použity a dát tak jasně najevo, že kladený odpor je zcela bezpředmětný.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I.* 1. vyd. Praha: Police History, 1997. 178 s. ISBN 80-85821-52-4.
2. MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II.* 1. vyd. Praha: Police History, 1999. 230 s. ISBN 80-902670-0-9.
3. MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva III.* 1. vyd. Praha: Police History, 2001. 230 s. ISBN 80-86477-01-0.
4. MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva IV.* 1. vyd. Praha: Police History, 2011. 291 s. ISBN 978-80-86477-55-8.
5. MACEK, P., ZÁMEK, D. *Policie a hromadná narušení veřejného pořádku.* 1. vyd. Praha: PA ČR, 2007. 110 s. ISBN 978-80-7251-264-5.
6. MACEK, P. a kol. *Pořádková činnost policie (obecná část).* 2. vyd. Praha: PA ČR, 1995. 70 s. ISBN 80-85981-12-2.
7. MACEK, P. a kol. *Pořádková činnost policie (zvláštní část).* 1. vyd. Praha: PA ČR, 1995. 115 s. ISBN 80-85981-32-7.
8. ŠKODA, J., VAVERA, F., ŠMERDA, R. *Zákon o Policii s komentářem.* 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 479 s. ISBN 978-80-7380-447-3.
9. VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 442 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 9788074001420.
10. JEMELKA, Luboš. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení: komentář.* Vyd. 2. V Praze: C. H. Beck, 2013, xxii, 610 s. Beckovy komentáře. ISBN 9788074005015.
11. FILÁK, Antonín. *Zákon o Policii České republiky: s komentářem: podle právního stavu ke 12. 1. 2009.* Vyd. 1. Praha: Police History, 2009, 285 s. ISBN 9788086477497.
12. CHMELÍK, J. *Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva.* 3. vyd. Praha: Linde, 2012, 283 s. ISBN 978-80-7201-884-0.

13. JELÍNEK, J a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, Praha: Leges, 2009, 1216 s. Glosátor. ISBN 9788087212226.

14. NOVOTNÝ, F., RŮŽIČKA, M.. *Trestní kodexy: trestní zákon, trestní řád a související předpisy (komentář)*. 2. přeprac vyd. Praha: Eurounion, 2002, 1640 s. ISBN 80-7317-009-4.

15. FRYŠTÁK, M. *Trestní právo hmotné*. Vyd. 2., zcela přepracované a doplněné vydání. Ostrava: Key Publishing, 2009, 157 s, ISBN 978-80-7418-039-2.

16. ŠÁMAL, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Vyd. 1. Praha: CODEX Bohemia, 1999, 403 s. ISBN 80-859-6389-2.

Elektronické zdroje

1. PECINA, T. *IURIDICTUM, Encyklopedie o právu: Pojem Oprávnění* [online]. Praha, 2005 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <<http://iuridictum.pecina.cz/w/Oprávnění>>.

2. ČESKO, POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, *Aspi - elektronický systém právních předpisů*, [cit 2015-01-29]. Stanovisko Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra, Analyticko-legislativního odboru Policejního prezidia a ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia k některým otázkám týkajících se aplikace právní úpravy donucovacích prostředků vydaným vedeným pod Č. j.:MV-96415-/OBP-P-2010 ze dne 19. Října 2010, 18s.

3. MUZIKANTOVÁ, M., *Sborník Archivu Ministerstva vnitra 2/2004*. [online]. Praha: Archiv bezpečnostních složek, 2004 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.abscr.cz/data/pdf/sbornik/sbornik2-2004/pohotovostni_pluk.pdf>.

4. ČESKO, POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, *Aspi - elektronický systém právních předpisů*, [cit 2015-03-05]. Zákon 283/1991 České národní rady o Policii České republiky ze dne 21. 6. 1991, 53 s.

5. PÁNA, Lubomír a Miroslav SOMR. *Metodologie a metody výzkumu*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007, 164 s. ISBN 978-80-86708-52-2.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 10 ze dne 13. února 2009*, O zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti. In Sběrka interních aktů řízení policejního prezidenta. Česká republika, 2009, 24 s.

2. TLAMICHA, Z. – EGERSDORF, P. *Statut stálé pořádkové jednotky a cvičební řád stálé pořádkové jednotky*. 1. vyd. Praha: ŘSPP PPČR, 1999. 29 s.

3. ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 90/2012*, O provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky. In Sběrka interních aktů řízení policejního prezidenta. Česká republika, 2012, 6 příloh, 11 s.

4. ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Odbor služby pořádkové policie*, Vyhodnocení zákroku pod jednotným velením Krajského ředitelství policie ústeckého kraje ze dne 24. 11. 2008, Česká republika, 2008, 12 s.

5. ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Odbor služby pořádkové policie*, Vyhodnocení zákroku pod jednotným velením Krajského ředitelství policie ústeckého kraje ze dne 12. 4. 2011, Česká republika, 2011, 10 s.

Seznam Příloh

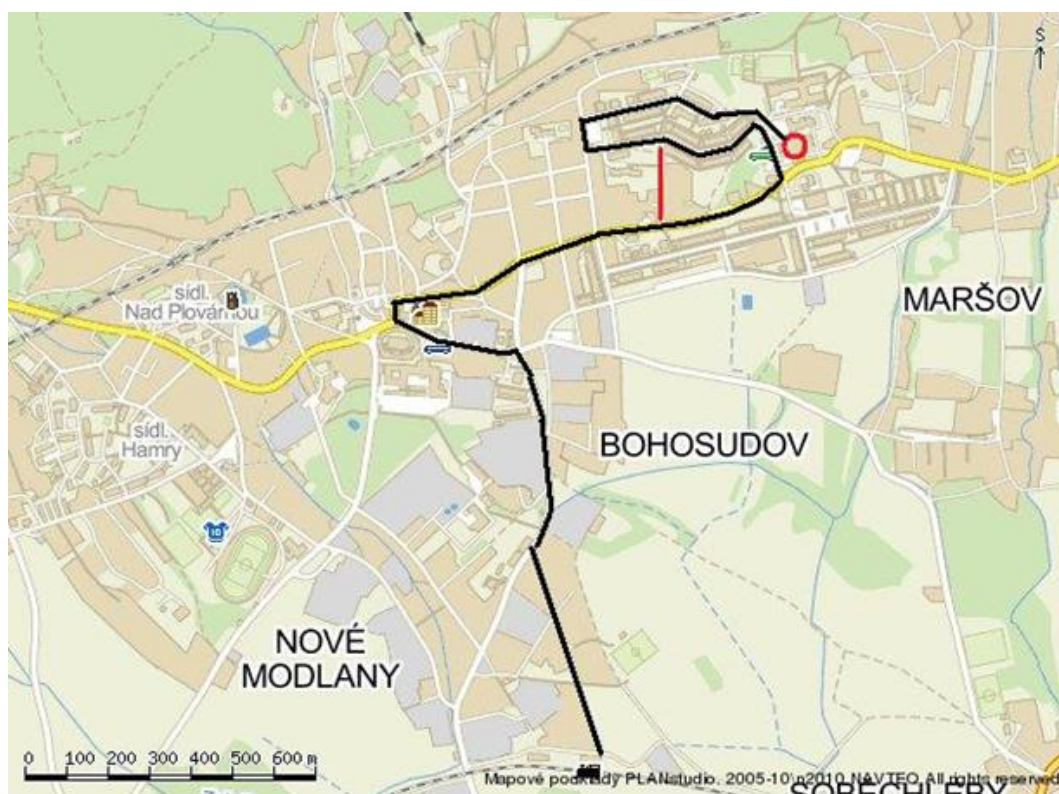
Příloha 1 – Mapa pochodu DS Litvínovem – Janovem dne 17. 11. 2008 na str. 71

Příloha 2 – Mapa pochodu DSSS Krupkou dne 9. 4. 2011 na str. 53 na str. 71

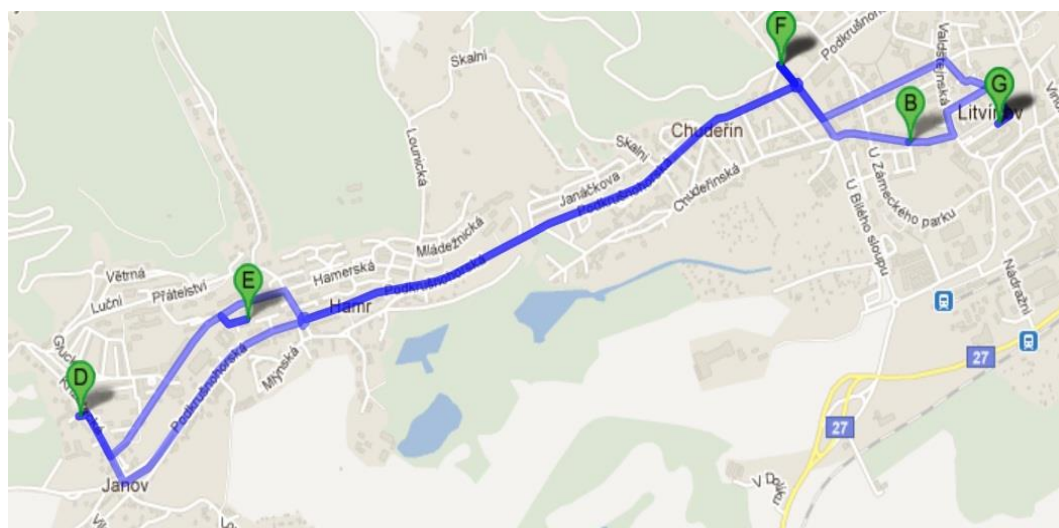
Příloha 3 - Mobilní štábní centrum KPJ KŘP ÚK na str. 72

Příloha 4 – Mobilní monitorovací centrum KPJ KŘP ÚK na str. 73

Příloha 1 – Mapa pochodu DS Litvínovem – Janovem dne 17. 11. 2008

Příloha 2 – Mapa pochodu DSSS Krupkou dne 9. 4. 2011 na str. 53

Příloha 3 - Mobilní štábní centrum KPJ KŘP ÚK

Příloha 4 – Mobilní monitorovací centrum KPJ KŘP ÚK

